

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA PSYCHOLOGIE

**VLIV ŽÁKA S RIZIKOVÝM CHOVÁNÍM NA
KLIMA TŘÍDNÍHO KOLEKTIVU**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jaroslava Londová

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ, KS- Plzeň (2014- 2019)

Vedoucí práce: PhDr. Václav Holeček, Ph.D.

Plzeň, 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 11. března 2019

.....
vlastnoruční podpis

RÁDA BYCH PODĚKOVALA PANU PHDR. VÁCLAVU
HOLEČKOVÍ, PH.D ZA VEDENÍ A POMOC PŘI ZPRACOVÁNÍ MÉ
DIPLOMOVÉ PRÁCE

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINAL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	2
ÚVOD.....	3
1 TEORETICKÁ ČÁST	4
1.1 KLIMA ŠKOLY.....	4
1.2 KLIMA ŠKOLNÍ TŘÍDY	5
1.2.1 spoluvůrci třídního klimatu	7
1.2.2 vliv osobnosti učitele na třídní klima.....	10
1.2.3 vliv komunikace učitele na třídní klima	11
1.2.4 vztahy mezi žáky a jejich vliv na třídní klima	12
1.3 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ	12
1.4 DIAGNOSTIKA KLIMATU ŠKOLNÍ TŘÍDY	14
1.4.1 metody diagnostiky klimatu školní třídy	15
1.4.2 zásady pro diagnostiku	17
2 PRAKTICKÁ ČÁST	19
2.1 CÍLE VÝZKUMU	19
2.2 METODY VÝZKUMU.....	19
2.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	20
2.4 POSTUP VÝZKUMU.....	21
2.5 VÝSLEDKY VÝZKUMU	21
2.5.1 výsledky Dotazníku: „Kdo je kdo v naší třídě?“	21
2.5.2 výsledky dotazníku „naše třída“.....	26
2.5.3 vyhodnocení jednotlivých hledisek dotazníku	42
„NAŠE TŘÍDA“	42
2.5.4 vliv žáka s rizikovým chováním na klima školní třídy	46
2.6 ZÁVĚR VÝZKUMU.....	47
3 ZÁVĚR.....	48
RESUMÉ.....	54
SEZNAM LITERATURY.....	56
PŘEHLED TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ.....	57
PŘÍLOHY.....	I

SEZNAM ZKRATEK

ADD- porucha pozornosti bez hyperaktivity

ADHD- porucha pozornosti s hyperaktivitou

CNS- centrální nervová soustava

IQ- inteligenční kvocient

KLIT- dotazník pro měření klimatu školní třídy

KŠT- klima školní třídy

LMD- lehká mozková dysfunkce

LMP- lehké mozkové postižení

SORAD- sociometrický ratingový dotazník

ZŠ- základní škola

ÚVOD

Pro vypracování diplomové práce jsem si vybrala téma: Vliv žáka s nežádoucími projevy chování na sociální klima třídy. Ve školství pracuji již 27 let. V současné době jsem třídní učitelkou I. třídy, kterou navštěvují žáci 1. až 5. ročníku. Tuto školu navštěvují žáci, kteří potřebují speciální potřeby a pomůcky. U žáků je diagnostikováno lehké mozkové postižení, u některých v kombinaci s ADHD, nebo jiným postižením. Počet žáků se v průběhu roku mění, v současné době tvoří kolektiv mé třídy 9 žáků. Práce ve škole mě velice baví. S žáky dokážeme vytvořit spoustu krásných výrobků, zapojujeme se i do různých projektů, soutěží či akcí pořádaných nejen školou, ale i jinými organizacemi. Ve výuce jsou děti velice aktivní, mají zájem o učivo, jsou zdravě soutěživí a rádi si pomáhají. V této třídě se mi velice dobře pracuje, protože se žáci vzájemně respektují a nenarušuje průběh výuky žádný „narušitel“, žák s rizikovými projevy v chování. Bohužel ne vždy má učitel takové štěstí na pozitivně naladěné klima třídy. I já jsem se setkala ve své pedagogické kariéře s problematikou vlivu žáka s nežádoucími projevy v chování na třídní klima. Důkazem této problematiky je i článek, který mě zaujal v časopise: Třídní učitel a vedení třídy, kde jsem se dočetla, že je problematika třídního klimatu častým skloňovaným pojmem. Tento problém se dotýká nejen základních škol, ale i středních, a dokonce se o něm hovoří i v souvislosti se studijními skupinami ve vysokoškolském prostředí. Učitelské, ale i neučitelské obory by měly absolventy připravovat na to, jak se sociálními vazbami ve školní třídě pracovat, jak vztahy měřit a jak s kolektivem pracovat, aby bylo klima třídy pozitivní. Proto i já se chci ve své diplomové práci touto problematikou zabývat. Cílem mé diplomové práce je provést výzkum třídního klimatu na běžné základní škole a pozorovat jaký vliv má na klima žák s rizikovým chováním. V teoretické části bych chtěla vysvětlit co je to třídní klima, co ho ovlivňuje a jaká je možnost diagnostiky.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 KLIMA ŠKOLY

Klima školy je prostředí školy, kam patří (žáci, učitelé, vedoucí pracovníci školy, administrativní zaměstnanci, poradenští pracovníci, školníci, údržbáři, vedení školy, učitelé a rodiče), vztahy jednotlivých spolupůrců, jejich postoje a chování, souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení vzdělávání v dané škole, které se týká všech aspektů vzdělávání. Patří do něho jejich vzájemná komunikace a sociální vztahy, stejně tak jako jejich vnímání prostředí, prožitky a emoce a další sociální a psychické procesy, které děje v této škole vyvolávají, reagování na to, co se ve škole odehrálo, právě odehrává nebo má v budoucnu odehrát. Ke klimatu školy přispívá i spolupráce rodičů, kteří se zapojují aktivně do života školy. Cílem školního klimatu je spokojenost a produktivita. Na jedné straně jsou to lidské potřeby žáků a učitelů: psychické potřeby, potřeba bezpečí, potřeba akceptace a bezpečí, potřeba seberealizace a uznání, potřeba maximalizovat svůj potenciál. Determinanty školního klimatu jsou: programové, procesní a materiální. K dosažení kognitivních, afektivních a psychomotorických cílů je třeba: plynulý akademický a sociální růst, snaha o progres a obnovu, respekt, vysoká morálka, soudržnost, důvěra, starost o druhé a příležitost přispět.

Škola by měla usilovat o spokojenost u všech kategorií účastníků, aktérů školního života. Ředitel by neměl potlačovat kreativitu učitelů a považovat školu za svou firmu, stejně tak není možné, aby se učitelé báli svých žáků a nevyžadovali od nich pravidla a řád. Spokojenost a pocit z dobře vykonané práce je charakteristickým rysem školního klimatu.

Spokojený žák má ve třídě kamarády, dokáže spolupracovat, pomáhat druhým, rozumně řeší problémy, nemá konflikty, učitele vnímá jako osobu, která ho vede, vyučuje, spravedlivě hodnotí, uznává jeho autoritu, prostředí školy je mu příjemné, chodí do školy rád.

Spokojený učitel se těší do školy, baví ho učit, nemá problémy s kázní, kolegové jsou jeho přátelé, vzájemně se respektují, ví, že dobrá práce bude odměněna, je iniciativní a kreativní.

Spokojenost rodiče je: pokud dítě navštěvuje školu rádo, těší se a nadšeně vypráví, co se ve škole událo, nebojí se známek, rádo se účastní přípravy do školy, uznává profesionalitu učitele, nebojí se s učitelem komunikovat, rád pomáhá a zúčastňuje se akcí pořádaných školou (Čapek, 2010, s. 213- 218).

1.2 KLIMA ŠKOLNÍ TŘÍDY

Robert Čapek definoval tento pojem ve své knize takto:

„Třídní klima je souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení vnímání, prožitků, emocí a vzájemného působení všech účastníků, které v nich jako ve spolutvárcích a konzumentech vyvolávají edukační i jiné činnosti v daném prostředí.“ (Čapek, 2010, s. 13)

Zjistit jaké je ve třídě klima se nedá pouhým pozorováním, nebo měřením vzdělávacích výsledků testy, nýbrž přímou výpovědí všech účastníků. I každý zkušený učitel rozpozná, ve které třídě vyučuje rád, nebo kde vyučuje s nechtí. Není však pokaždé na vině špatné klima třídy. Někdy mohou i žáci jedné třídy reagovat různě na pedagogy. Velice záleží na tom, jaké mají učitelé s žáky ve třídě vztahy, jak s nimi komunikují, spolupracují, utvářejí prostředí, jak je hodnotí, odměňují jejich pozitivní chování, nebo jak volí vhodné a pestré způsoby výuky. Podle rozhovorů se žáky, studenty a učiteli, jsou důležité pro motivaci a studijní úspěchy tyto aspekty:

1. Podpora, která znamená, že účastníci cítí pozitivně emočně naladěni na školní práci. Tato podpora od učitele a spolužáků posiluje chuť hledat a objevovat nové věci, nebát se chybovat a těžit jak z úspěchů, tak i z neúspěchů při edukační činnosti.
2. Pořádek, smysluplně vymezená pravidla, jak se mají žáci chovat, viditelná a důsledná snaha o jejich zachovávání.

3. Účast, jenž znamená pro žáky a studenty příležitost ke komunikaci (včetně svobodného kladení otázek a tázání se po smyslu činností), realizování aktivit, které umožňují zapojení, participaci žáků na rozhodování apod.
4. Standardy, jasně definovaný soubor norem, jakých cílů by měl každý dosáhnout, ovšem nikoliv striktně výkonnostních, nýbrž zejména postojových.
5. Účelnost, která zdůrazňuje užitečnost a užítost vzdělávání, jasný a nezakalený smysl té které aktivity nebo učiva. Vědět proč je velmi důležité pro motivaci k práci ve škole. Každá hodina má mít jasný záměr k žákům vysvětlitelný důvod, za který rozhodně nelze považovat ono „je to ve výukových plánech“ nebo „je to maturitní otázka“.
6. Odpovědnost, tento rys vyjadřuje osobní pocit odpovědnosti za vlastní vzdělávání, tedy plnění úkolů, zapojení se do školní práce, dosažení úspěchu a zviditelnění toho, čemu věnujeme úsilí.
7. Zájem o vzdělávání a jeho podpora patří k základním cílům práce učitele. Lze jej prohlubovat různými způsoby včetně popularizace vlastního předmětu (např. zdůrazněním praktického využití). Složka má dvě vrstvy, neboť také žák musí ze strany učitele cítit zájem o sebe a svou práci.
8. Očekávání úspěchu je vlastně veřejně a výrazně deklarované očekávání, že žák (nebo třída) dosáhne úspěchů, je schopen dobře plnit zadané úkoly a v budoucnosti i překračovat své hranice.
9. Nestrannost pak deklaruje absenci zvýhodňování, nadržování a nespravedlnosti a jasnou souvislost mezi dobře odvedenou prací ve třídě a odměnou.
10. Bezpečnost vypovídá o neexistenci psychického nebo fyzického násilí a jiných stresujících faktorů, stejně jako znalost způsobů, jak podobné situace řešit.
11. Prostředí, kterým je myšleno čisté, příjemné, zajímavé, komfortní (v uživatelském smyslu) prostředí třídy (nebo školy). (Čapek, 2010, s. 15)

1.2.1 SPOLUTVŮRCI TŘÍDNÍHO KLIMATU

Spolutvůrci třídního klimatu jsou tedy učitelé, žáci a rodiče. Zvláštní pozornost je proto věnovat funkci třídního učitele. Třídní učitel je obhájcem svých žáků, vzorem, ale i tím, kdo je motivuje k činnosti a aktivitě. Měl by se o svěřené žáky starat co nejlépe, dbát na pozitivní klima ve třídě, pracovat s individualitou každého žáka, zajímat se o jejich problémy a těžkosti nejen v učení, i ve vztazích doma, pomáhat jim, pěstovat v nich zodpovědný přístup ke školním povinnostem. Posilovat vztah ke stanoveným pravidlům a vstřípit jim vysvětlení a důležitost jejich dodržování. Na druhou stranu, spolutvůrcem třídního klimatu je i žák samotný. Rozdílný je určitě postoj žáka v předškolním věku, kdy jsou děti ještě neschopné utvářet stále skupiny, vytváří si vlastně jen malá přechodná seskupení pro hru. Děti v tomto věku jsou egocentrické a neuznávají osobnosti druhých dětí, převládá u nich závislost na matce, která postupně během školní docházky ochabuje. Hra je hlavní náplní ve všech činnostech. Se vstupem do školní třídy, závisí hlavně struktura třídy na vztazích mezi žáky a učiteli. Žáci jsou přijímáni nebo odmítáni na základě toho, jak plní normy, které jsou na ně kladeny a jak je hodnotí učitel. Proto učitelé na prvním stupni mají velkou příležitost, jak rozvíjet, ovlivňovat žáky v reagování a přijímání jeho požadavků a záměru. Některé děti se stávají dokonce na osobě učitele závislými. V tomto období se začínají ve třídách utvářet menší sociální útvary (party). Členství je většinou přechodné, podle toho, zda je to pro dítě výhodné či nikoliv. Jiná situace nastává později ve vyšších třídách (Čapek, 2010, s. 12- 20).

Zatímco Čapek uvádí toto, Holeček charakterizuje klima školní třídy (dále jen KŠT) takto: „Mohou existovat tři různé názory, kdo utváří klima školní třídy:

1. Především učitel, neboť stejná třída reaguje na různé učitele různě, co si dovolí žáci dělat u jednoho vyučujícího, to si netroufnou u druhého.
2. Především žáci, protože je známo, že každá třída má něco osobitého, zvláštního, co si zachovává, ať tam učí kdokoli. Jsou to například vztahy mezi žáky, určité nepsané normy, převažující pracovní nebo mimopracovní naladění, typické chování třídy.

3. Učitel a žáci, jako hlavní aktéři se podílejí na vzniku určitého klimatu třídy, ani samotný učitel, ani samotní žáci nemohou totiž obvykle dosáhnout změny klimatu. Tento názor je nejbližší pravdě. (Holeček, 2014, s. 119)

Samozřejmě, že klima školní třídy je zprostředkovaně ovlivněno také sociálním klimatem učitelského sboru a celé školy.

Dalšími spolutvůrci klimatu jsou rodiče. Pokud se rodiče zajímají o dění ve škole, se školou spolupracují, zúčastňují se akcí pořádaných školou, respektují školu i odbornost učitelů, přispívají tím pozitivně ke klimatu třídy a pomáhají vytvářet vzájemný respekt, který je nesmírně důležitý pro vztah dětí ke škole a učitelům. Velmi důležitá je proto spolupráce rodičů a školy. Záleží na tom, jak rodiče doma o škole hovoří, jaký význam přidělují práci učitelů, zda je nepodceňují, či jejich názory striktně nevyvrací. Každý učitel by měl proto dodržovat jistá pravidla komunikace s rodiči a vytvářet si kladný vztah s nimi. Robert Čapek (2010) doporučuje ve své knize:

„Profesionalitu. Učitel je odborníkem na svém místě, vede na vysoké úrovni vzdělávání, dokáže dětem poznatky předat moderními způsoby, motivuje je a aktivizuje. Dítě je ve škole spokojené, práce ho zajímá a tyto své postoje přenáší na rodiče. Ti respektují pedagogické dovednosti učitele a s tímto dobrým míněním k němu přistupují v každém vzájemném kontaktu. Profesionalita učitele se projevuje i v míře zapojení rodičů do života třídy, přičemž iniciativa je na něm. Vysvětlí rodičům možnosti zapojení do výuky, neformálních aktivit, ujasní pravidla, povinnosti a práva rodičů.“

„Vhodnou komunikaci s rodičem. Jako významný prvek se opět ukazuje profesionální přístup, tentokrát k předávání poznatků o žákovi. Tato komunikace by měla být vedena oboustrannou snahou o dobro pro dané dítě, snahou o spolupráci. Učitel se přece o zázemí dětí ve své třídě zajímá, stejně jako rodiče chtějí poznat, co se ve škole dítě naučí. Je vhodné předkládat nejen klasifikaci, ale mít připraveny i své poznámky, žákovské výtvary, sociometrická měření a měření klimatu, ukázky zlepšení, podložené příklady atd. Tímto způsobem vytvářet sofistikovaný obrázek o žákovi, který bude dobrým vodítkem pro rodiče i později, při výběru jeho další studijní dráhy. Informace by měly proudit plynule oběma směry, ne pouze čtyřikrát do roka, názorně při třídní schůzce.

Formy sdělení mohou být pestré. Nejen zápisníky domácích úkolů, ale i zprávy o probrané látce, diplomy, zakončující důležité téma učiva apod.“

„Optimismus a pozitivní postoj. Rozhovory s rodiči vést optimisticky, s dobrou vírou, dávat najevo (a mít!) pozitivní vztah k žákovi, radovat se spolu s rodiči z jeho úspěchů. Rodiče musejí mít jistotu, že to myslíte s jejich dítětem dobře. Veškerá interakce probíhá v podnětném, pro rodiče nestresujícím prostředí. Učitel, který s nimi chce o dítěti hovořit, na ně nespěchá a netlačí. Třeba i poněkud neformální postoj (což není totéž co familiární) může pomoci rodičům hovořit o problémech, které jejich dítě má doma. Sám učitel pak může konkrétně naznačit, co by dítěti při přípravě pomohlo a na co by se mohli rodiče zaměřit.“

„Vstřícnost. Učitel není úředníkem v nějaké instituci, jenž je arogantní k předem kořícím se žadatelům v roli rodičů. Je to člověk, kterému jde o spolupráci s nimi. K tomu je zapotřebí mít pochopení pro individuální rodinné problémy, nabízet pomoc v případech studijních problémů žáka, být s rodiči v kontaktu a předávat jim i aktuální informace o záležitostech, kterým by prodlení neprospělo (a tím nemá na mysli předvolávání rodičů do školy „ na kobereček“, aby se podíleli na řešení kázeňských problémů). Jde nejen o spolupráci ve věcech vzdělání žáka, ale i o informace z jeho rodinného prostředí. Třídní učitel by měl vědět, zda má žák klid na svou přípravu, kolik času jí dává, zdali se mu rodiče věnují apod. A také: zatím co učitel pracuje (řekněme) do 14. hodiny, rodiče se v tuto chvíli vracejí domů. Je základním pravidlem slušného učitele umožnit rodičům informaci v případě potřeby poskytnutím svého telefonního čísla. Jestliže je třeba vyřešit problém, učitel napíše rodičům dopis. Rozhodně však nelze nic vyřešit dvouřádkovou poznámkou (třeba do žákovské knížky), takto si učitel s rodiči dopisovat nemá.“(Čapek, 2010, s. 20-28)

Ze zkušenosti mohu poznamenat, že na vztah rodiče a učitele je opravdu velmi důležitý a dá se, pokud učitel s rodiči dobře vychází, odstranit spousta nežádoucích projevů v chování dětí, či snadněji dochází k nápravě. Proto bychom neměli v žádném případě tyto vztahy podceňovat. V ideálním případě je dobré rodiče pro školní práci nadchnout stejně jako jejich děti a vybudovat si v nich pomocníky pro jejich vzdělání. Během třídních schůzek sdělovat rodičům jen informace, které se týkají činností a

průběhu výuky, v žádném případě však nehovořit o prohřeškách určitých žáků, či jejich vzdělávacích problémech, ukázat rodičům co už jejich děti zvládly, aby i oni měly radost z dosažených úspěchů svých dětí. Nedostatky ve výchově či vzdělání by měl každý učitel řešit individuálně s rodiči a žáky, bez emočních zážitků, tak aby schůzka vedla k nápravě vzniklé situace.

1.2.2 VLIV OSOBNOSTI UČITELE NA TŘÍDNÍ KLIMA

Učitel by měl velmi dobře znát psychiku žáka, svůj obor, vyučovat a vzdělávat, používat pedagogicko- psychologické poznatky. Cílem fakult je připravit učitele tak, aby se cítili se žáky dobře, něčemu je naučili a aby byli jejich pomocnou rukou na jejich cestě za poznáním. Učitel by měl velmi dobře znát psychiku žáka, svůj obor, vyučovat a vzdělávat, používat pedagogicko- psychologické poznatky. Učitele bychom rozdělili do dvou základních skupin:

1. logotrop, to jsou ti, kteří jsou zaměřeni na svůj obor a obsah svého předmětu. Snaží se udělat maximum proto, aby získali zájem o svůj předmět. Pečují o sbírky, vedou kroužky a orientují se více na znalosti.

2. paidotrop, to jsou učitelé orientovaní spíše na žáky, na jejich problémy, zájmy. Bohužel většinou tento typ učitelů podceňuje zájem o výuku a tento přístup bohužel i žáci často napodobují (Szachtová, 2000, s. 100- 102)

Holeček, popisuje ve své knize, učitelské role v několika dimenzích:

1. Dimenze instruktora - učitel informuje a vysvětluje.
2. Dimenze stratéga - učitel žáky řídí, vede je k efektivní spolupráci, dobrým vztahům.
3. Dimenze terapeuta - je závažnou a přitom málo uvědomovanou součástí učitelské role. Jedním z cílů, které by měl učitel sledovat, je upevnění duševního zdraví žáků a uspokojování jejich individuálních a skupinových potřeb. V současné tradiční škole učitel takový cíl ale nemůže plně realizovat.

4. Dimenze vychovatele - vyplývá z vlivu učitele na vývoj žáka, je realizována vřelým přístupem učitele k žákům, učitel by měl být také vzorem, neboť svým chováním a činnostmi dává žákům příklad.

Náročnost učitelského povolání je dána tím, že některé výše uvedené učitelské role jsou neslučitelné. (Holeček, 2014, s. 113)

Charakterově volní vlastnosti učitele, mají morální význam a zahrnují skupiny vztahů. Vztah k sobě samému, které zahrnuje sebepoznání. Sebeoznání by mělo vyústit v objektivní sebehodnocení a zdravé sebevědomí. Zdravá sebedůvěra vede k úspěchu. Sebepečení = soubor postojů. (subjektivní já- zrcadlové já, reálné já, ideální já). Vztah k druhým jako je přátelství, vřelost, láska k dětem, určitý stupeň dominance. Důležitý je i vztah k práci, k hodnotám a volní vlastnosti.

1.2.3 VLIV KOMUNIKACE UČITELE NA TŘÍDNÍ KLIMA

V komunikačním chování jednotlivých učitelů existují značné rozdíly. Každý učitel používá své vlastní způsoby komunikace s žáky. Některý mluví často v hodině, jiný hovoří méně, některý žáky často chválí a jiný je často napomíná. Učitel tímto svým chováním vytváří specifické komunikační klima, má vliv na charakter celého života ve třídě.

Můžeme rozlišit dva základní typy komunikačního klimatu třídy:

1. Komunikační klima suportivní (vstřícné, podpůrné). Jeho účastníci se navzájem respektují, podporují, sdělují si otevřeně své pocity, potřeby, názory, přání, žáci jsou spokojenější a aktivnější, mají menší absenci (podle žáků je těchto učitelů necelá třetina).
2. Komunikační klima defenzivní (obránné). Účastníci takového klimatu spolu soupeří, nenaslouchají si navzájem, své pocity i názory se bojí vyslovit nahlas, skrývají je, vůči učiteli pak volí žáci "cestu pasivního odporu", často učitele podvádí, manipulují, útočí na jeho slabiny (dle žáků těchto učitelů je více než dvě třetiny).

Během své praxe si učitel vytváří určitý osobitý styl komunikace s žáky, později, s přibývajícím léty praxe, se tento jeho styl příliš nemění.

1.2.4 VZTAHY MEZI ŽÁKY A JEJICH VLIV NA TŘÍDNÍ KLIMA

Vztahy ve třídě jsou pro spolužáky velice důležité, jejich klima ovlivňuje, zda se do školy těší, nebo zda se jim do školy nechce. Úkolem každého učitele je poznávat vztahy mezi žáky a využívat znalosti v pozitivním působení. Učitel z pozorování třídy hodnotí a vyvozuje poznatky pro svou další činnost. K lepšímu porozumění a poznání vztahů přispívá zpětná vazba, sociogramy nebo různé typy her. K tomuto účelu využívám hodinu komunikačních dovedností, kdy s žáky hovoříme v komunikačním kruhu. (Holeček, 2001, s. 9- 10)

1.3 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

Existuje řada výzkumů a teorií zabývajících se možnými příčinami nevhodného, či dokonce násilného, agresivního chování. Bohužel neexistuje žádná jednoznačná odpověď na otázku, proč se žák, respektive skupina žáků chová nevhodně.

Za nejčastější příčiny nevhodného chování dětí můžeme považovat poruchu, která byla dříve označována pojmem lehká mozková dysfunkce (LMD). V současné době se užívají názvy, které popisují její příznaky, tj. porucha (ADD) a porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou (ADHD). Tyto poruchy jsou obvykle spojeny se specifickými poruchami učení (nejčastěji se objevuje dyslexie).

Příčinou nežádoucího chování může být pocit méněcennosti, negativního sebehodnocení. Při utváření sebepojetí dítěte hraje stěžejní roli nejen výchovné působení v průběhu jeho dětství, ale především působení školy ve školním věku. Žáci, kteří si vynucují pozornost, potřebují získat pocit důležitosti a hledají tak svou seberealizaci. Pokud se tímto způsobem neprosadí, snaží se o tuto přízeň bojovat, nebo se začne mstít.

Velký vliv na sebepojetí dítěte má výchovný styl rodičů, rodinná atmosféra. Rozhodující jsou vztahy mezi rodiči a dětmi, dětmi navzájem. Atmosféra boje o moc, nedůvěry, pocitů viny, násilí, nenávisti apod. omezuje uspokojování potřeb, vzbuzuje strach a pocit nejistoty, což vede obvykle přímo k negativnímu sebepojetí. Existují tyto nejčastější typy špatné rodinné výchovy:

- a) tvrdá, autoritativní, přílišné nároky a tvrdé postupy, nepřiměřené požadavky, rodiče vyžadují po svém dítěti více, než může zvládnout, jeho úspěchy berou jako

samozřejmost, dítě nikdy nepochválí, a když se dostaví neúspěch, neumí dítě povzbudit, ale spíše ho pokárají

- b) měkká, liberální, bez nároků, ochranné rozmazlování, přílišná povolnost
- c) nejednotná výchova mezi rodiči, dítě má nejprve zmatek v hlavě, pak toho mistrně využívá a manipuluje rodiči tak, jak potřebuje.

Nejlepší je demokratický styl, přijetí dítěte, důvěra v jeho schopnosti učit se a vyvíjet se, netrestat hned za chybu, projevit víru ve zlepšení. Dítě je třeba chválit, někteří rodiče však považují, bohužel, pochvalu či pohlazení za projev slabosti.

Srovnání s vrstevníky, nepříjemně působí srovnání se stejně starými, úspěšnějšími dětmi, které netaktně provádějí samotní rodiče. K vytváření obrazu sebe sama se potřebují děti navíc srovnávat samy mezi sebou. Řada psychologů upozorňuje, že přesvědčení dítěte o vlastní hodnotě vytváří v prvních čtyřech až pěti letech života.

Jakým způsobem se může rizikové chování projevat? Například vynucováním pozornosti, kdy žák hledá seberealizaci, sebeuplatnění, potřebuje zlepšit sebepojetí, a protože se neuplatní při výuce, hledá sebeuplatnění jinde. Boj o moc, znamená, že si žák vynucuje reakce učitele, které mu vyhovují. Učitel se musí zabývat vyrušováním a nedostane se například ke zkoušení a tak si získává důležitější postavení ve třídě, přijetí a uznání spolužáků. Čím méně se cítí žák ohrožen, tím spíše se bude chovat kooperativně.

Neklid, nepozornost a nepořádnost je nejčastější forma rušivého chování, které zatěžuje výuku. Nepořádný žák často zapomíná věci do školy, je pro něj problém opsat cokoli z tabule apod. Třebaže je vyzván, napomínán, aby si uklidil na lavici, v tašce, aby udržel přehled a pořádek. I přes výzvy učitele své chování příliš nemění. Jednou z příčin neklidu mohou být neuspokojené potřeby, pocit méněcennosti nebo pocit nudy.

Dalším projevem rušivého chování je lenivost, nebo vyhýbání se práci. Lenivý žák občas vykazuje solidní výkony, není hloupý, mohl by patřit mezi prospěchově lepší. Je ale na úrovni podprůměru, protože se nepřipravuje, nedělá úkoly. Z hlediska poznatků individuální psychologie je toto rušivé chování (pokud má žák dobré IQ, signálem toho, že nevěří svým schopnostem zvládat školní nároky tak, aby výsledky odpovídaly jeho

představám. Má strach ze selhání. Příčinnou pasivity, vyhýbání se školní práci mohou být také specifické poruchy učení.

Lhaní a podvádění. Existuje tzv. dětská lež, která z hlediska žáka vlastně není lží. Žák totiž (především v mladším školním věku) může mít tak silně fantazijní způsob vnímání sebe i světa, že obtížně rozlišuje realitu od vlastní fantazie. Hodně dětí používá drobné nepravdy více či méně nevědomě v rámci utváření tzv. pozitivního sebeobrazu. Jiná situace je u lží závažných, promyšlených, záludných, zaměřených na vyhnutí se zodpovědnosti, na ublížení druhému, na pomstu, na zajištění vlastního prospěchu na úkor druhých. Takové lži nelze ani tolerovat a už vůbec ne přehlížet. Důležité je vědět, že společným jmenovatelem všeho lhaní je obava či strach.

I drobné krádeže ve škole velmi narušují vztahy a je nutno jim věnovat pozornost, pokusit se zloděje vypátrat. Výchovně nejzávažnější je krádež plánovaná, promyšlená, přinášející zisk, bývá obvykle dobře připravená, proto je odhalení zloděje je obtížné.

Agrese, šikana, násilné chování jsou formy chování, u nichž se bohužel, zvyšuje četnost výskytu, a které nelze přehlížet. Problematice šikany je věnována v poslední době zvýšená pozornost. Agresivní chování žáka je vždy výsledkem spolupůsobení faktorů jak osobnostních, tak i situačních, vzbuzujících pocit ohrožení. Z hlediska individuální psychologie A. Adlera jde o ochrannou strategii, kdy na základě tohoto pocitu ohrožení, obav před napadením ze strany druhých převezme jedinec iniciativu a praktikuje tzv. obranu útokem. (Průcha, 2002)

1.4 DIAGNOSTIKA KLIMATU ŠKOLNÍ TŘÍDY

Různorodost pojetí klimatu školní třídy se projevuje také v diagnostických přístupech. Některé z nich jsou relativně nezávislé na osobním mínění, názorů aktérů, jiné naopak v sobě zahrnují individuálně či skupinově různorodé způsoby vnímání, prožívání a hodnocení toho, co se ve škole děje. Většina metod diagnostikujících klima školy pracuje převážně se subjektivními indikátory klimatu.

Klima školní třídy je nutné zjišťovat propojením informací od různých aktérů, jejichž hodnocení je výsledkem vnímání a prožívání třídního prostředí v delším časovém období. Můžeme sledovat například:

1. prostředí třídy, patří sem nejen žáci a učitelé, ale i vybavení třídy, výzdoba, psychohygienu (ekologie) třídy
2. atmosféra třídy, je jev spíše krátkodobý, situační, během dne může třída prožít několik různých atmosfér
3. sociální klima, označujeme jev již dlouhodobý, méně proměnlivý a typický pro danou třídu

Každý dobrý třídní učitel by měl alespoň jedenkrát ročně diagnostikovat klima ve své třídě. V současné době má k dispozici hned několik metod. Školními psychology je často používán a kladně hodnocen dotazník od V. Hrabala pod názvem SORAD (Sociometricko-ratingový dotazník) zjišťující oblíbenost a sociální pozice žáků. Tento dotazník existuje i v počítačové verzi a po zaškolení jej mohou používat také učitelé. R. Braun (2008) po vzoru amerických a australských dotazníků vytvořil dotazníky B- 3 a B- 4, které slouží ke zjišťování vztahů mezi dětmi ve třídě, sebevnímání dětí i jejich preferencí. J. Lašek (2007) je autorem Dotazníku KLIT, který se snaží postihnout tři zajímavé prvky klimatu školní třídy: suportivní (podpůrné) klima, motivaci k negativnímu školnímu výkonu a stupeň sebeprosazení žáků. (Braun a kol., 2014, s. 85- 89)

1.4.1 METODY DIAGNOSTIKY KLIMATU ŠKOLNÍ TŘÍDY

Pedagogická psychologie zkoumá změny psychiky žáka vlivem výchovy a vyučování (výchovných podmínek a situací). Zkoumá, to jak se děti učí, na intervenci zvenčí a jak se mění na základě vyučování. Vysvětluje, proč se děti v různých situacích chovají tak, jak se chovají.

Jednou z metod je metoda longitudiální, což znamená dlouhodobé pozorování, většinou přesahující dobu několika let. (třídní učitel na 1. stupni ZŠ, psycholog...). Dosahuje se tak komplexnějšího pohledu na jedince (individuální tempo). Testování může

být také průřezové, většinou se testuje větší soubor žáků (srovnávání úrovně žáků, tvorba norem), časově omezené.

Pozorování je cílevědomé, soustavné, záměrné a plánovité vnímání jevů a procesů směřujících k odhalování souvislostí a vztahů u sledované skutečnosti. Popisujeme průběh sledovaného jevu. (Co má být pozorováno, zápis získaných údajů, způsob hodnocení získaných údajů)

1. Dlouhodobé- cílem je zjistit příčinu dané odchylky (např. zhoršení výkonosti u dítěte, příčin selhávání..)
2. Krátkodobé – hospitace, inspekce
3. Přímé- kontakt pozorovatele s pozorovanou skutečností. Může být i zjevné či skryté.
4. Nepřímé- interpretace údajů- zkreslená

Experiment- žák je „objekt výzkumu“, zkoumání psychických jevů v určitých uměle vytvořených (navozených) podmínkách.

Popis průběhu: Je možné

- a) Měnit podmínky v jeho průběhu
- b) Izolovat studovaný jev od nepodstatných
- c) Opakovat experimentální situaci
- d) Přesně zachytit a zaznamenat průběh sledovaného jevu
- e) Analyzovat průběh

Může být přirozený (např. ve třídě), nebo laboratorní (např. vyšetření v pedagogicko psychologické poradně)

Sebepozorování- nedostatky:

- Jedinec si přeje „vidět svou osobu v nějaké podobě“
- Do kvality se silně promítá subjektivita sebehodnocení
- Neschopnost vyjádření (slovní zásoba)

Psychologický rozhovor je přímá interakce= osobní kontakt

Expresivní chování - je více spontánní (mimika, gestika..), vyjádření toho, co prožívá „ myslí a cítí to, co říká“.

Nejdůležitější dotazy vřadit do prostřední části rozhovoru. Nutné podržet určitý profesionální odstup. Přiměřený časový prostor. Nepodceňovat prostředí rozhovoru a záznam.

Dotazník- specifická forma rozhovoru (psaná forma). Snížení zkreslení= otázky tzv. „ LŽI SKORE“. Častá nepřesnost porozumění otázkám. Otázky musí být dobře formulované, nesmí být návodné, nesmí umožnit mnohoznačnou odpověď. Každý testovaný jedinec může přizpůsobit tempo práce své osobní potřebě. Posuzovací škály (stupnice) ANO- NE. Psychofyzické metody- používají pro zjištění úrovně psychického stavu za pomoci fyziologických ukazatelů. Zachycují změny v CNS.

Výkonové zkoušky- měří max. a typický objektivní výkon člověka v různých úlohách. IQ test, test koncentrace pozornosti, testy vnímání (zrakové, sluchové).

Rozbor výsledků činnosti- umožňují získat údaje o prožívání, myšlení, vnímání...zážitky

Projektivní technika: Písemná (nedokončené věty, vyprávění, příběhy), slovní (obrázky- příběhy, vyprávění), kreslení (začarovaná rodina), blíže nespecifikovaná (např. barvy).(Čapek, 2010, s. 101- 104)

1.4.2 ZÁSADY PRO DIAGNOSTIKU

Diagnostiku vztahů ve třídě je třeba pojímat týmově. Jedná se o velmi náročnou činnost, proto interpretaci výsledků věnujeme patřičnou pozornost. Výsledkem diagnostiky třídních vztahů, pokud ji děláme pravidelně, by měl být objektivnější pohled na dění ve třídě. Slouží cíleným intervencím školního psychologa při výskytu narušení dynamiky třídy. V rukou školního psychologa se shromáždí materiál, který je ovšem důležité zpracovat. Jediná užitá diagnostická metoda nemá vysokou výpovědní hodnotu. Vždy je vhodné sestavit celou baterii a příslušnou strategii. Školní psycholog si musí promyslet, co chce ve třídě sledovat a k čemu mu pak výsledky poslouží. Posoudí, zda půjde o běžné šetření, základní mapující sondu, nebo má již anoncovaný problém a jde

mu o cílené šetření. Diagnostika představuje základ pro intervence a pro zakomponování výsledků v činnosti učitele, v jeho stylu vedení třídy.

Po prvotním přečtení výstupů diagnostiky by měl školní psycholog postupovat po jednotlivých žácích ve třídě a jejich pozic v analyzovaných dokumentech. Zjišťuje, jak kde žák odpovídal (kvalitativní analýza) a jaké názory na něj měli ostatní. Zvláště důležité jsou signály, kdy se dítě cítilo v jiné pozici, než jej vnímali ostatní, např. samo sebe hodnotilo jako sociometrickou hvězdu, ale ostatní jej vnímají jako outsidera. Všechny tyto diskrepance a další postřehy je vhodné zapisovat. Vzniká tak analytický popis třídy a jejích jednotlivých členů. Výstupy lze konfrontovat se staršími výsledky.

Analýza materiálu končí definováním případného problému třídy a nastíněním možné intervence. Ne vše lze řešit a ne vše je řešitelné. Stanovení strategie by mělo být dobře rozmyšlené, neukvapené.

Pokud má školní psycholog představu o možnostech zvládnutí problému třídy, rozpracovává konkrétní aktivity, které může v řešení použít. Měl by zvážit:

- Jak dětem problém prezentovat (a jestli vůbec)
- Jak vést třídnickou hodinu, kde problém sdělí a jak děti motivovat k aktivitě
- Zda má sám představu, co by se ve třídě mohlo zkusit
- Zda má s podobnou situací předchozí zkušenost
- Jak načasovat a „nakrokovat“ možné intervence ve třídě, jak problém rozdělit a vytvořit smysluplný algoritmus
- Zda na řešení stačí sám, či pozve někoho dalšího (kolegu, etopeda)

Celá řada diagnostického materiálu neztrácí svou výpovědní hodnotu ani po delším čase. Mnohdy se vracíme i několik let zpátky, současné problémy třídy či dítěte mohou mít kořeny v minulosti. Proto je důležitá správná archivace záznamových archů a dalších výstupů a analýz diagnostických postupů, které můžeme podle potřeby znovu a znovu zkoumat. Takovými dokumenty jsou i magnetofonové nahrávky, videonahrávky, fotografie, apod. Archivujeme informace o celé třídě – přehledy, např. výstupy z dotazníku. Nebo ukládáme záznamové archy jednotlivých žáků. (Braun, 2014, s. 86)

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 CÍLE VÝZKUMU

Hlavním cílem je vyzkoumat, zda mají žáci s nežádoucími projevy chování vliv na třídní klima. V praktické části diplomové práce bych chtěla zjistit, jaké je klima ve třídě IV. A, ve které jsou žáci s rizikovým chováním a jaké klima je ve IV. B, kde takoví žáci nejsou. Získat přehled o spektru žákovských názorů na klima třídy, pozorovat vývoj klimatu ve třídách po půl roce a následně ho porovnat.

2.2 METODY VÝZKUMU

Pro svou diplomovou práci jsem zvolila metodu: dotazník.

Vybrala jsem dotazníky, kterými získám přehled o spektru žákovských názorů na klima třídy a zjistím vnímání vztahu mezi chováním žáků a klimatem třídy. Pro porovnání vnímání třídního klimatu a získání informací o jeho vývoji, jsem dotazníkovou anketu zopakovala přibližně po půlroce.

1. Dotazníkem, který má název: „Kdo je kdo v naší třídě?“, jsem zjišťovala, jaké jsou vztahy mezi žáky a jak vnímají třídní kolektiv. (příloha č. 1)

Např: Kdo je ve třídě kamarádský, s kým je legrace, kdo ostatní pošťuchuje, nebo naopak se zastává slabších, kdo je terčem různých vtipů a legrace, kdo se hádá a pere a podobně. Jednoduše řečeno, kdo negativně ovlivňuje svým chováním třídní klima.

2. Dotazníkem, který se jmenuje: „Naše třída“ (Holeček, 2014, s. 205), jsem zjistila, jakým způsobem je třídní klima ovlivňováno a vnímáno žáky. (příloha č. 2)

Dotazník není žádná zkouška, nejsou zde nějaké dobré nebo špatné odpovědi. Žáci mají napsat, jaká je teď jejich třída, jejich spolužáci. Každou větu v dotazníku si nejprve pořádně přečtou. Svou odpověď ve formě čísla 1 až 5 napíší nad tečky vždy na začátek věty. Snaží se, nepoužívat příliš často neutrální odpověď 3 (něco "mezi"). Když se spletou, nebo si odpověď rozmyslí, mohou ji změnit, přeškrtnou číslo, které chtějí opravit, a napíší to, které platí. Důležité je odpovědět na každou otázku.

Učitel má několik možností jak pracovat s dotazníkem:

1. Popsat stav jak jej vnímají žáci.

2. Porovnat názory žáků a učitelů, nejprve si udělá učitel sám svůj odhad (jaký výsledek u dané třídy očekává vzhledem k intervalu výše uvedených norem).
3. Srovnat aktuální stav se stavem ideálním (žádoucím). Nejprve zadat žákům dotazník s instrukcí: „Odpovídejte tak, jak byste chtěli, aby to ve vaší třídě vypadalo.“, po několika týdnech dát stejný dotazník s jinou instrukcí: „Jaké to u vás ve třídě ve skutečnosti je? Jestliže je malý rozdíl, ve třídě vládne patrně pohoda a pak se mohou dostavit dobré výkony i ve výuce.“
4. Porovnávat výsledky dotazníku zkoumajícího klima mezi jednotlivými třídami. V zahraničí se provádí i mezi školami, a to vše se zveřejňuje na internetu jako informace pro rodiče, kteří se rozhodují, do jaké školy dají své dítě.
5. Registrovat vývoj klimatu třídy při určitých změnách: například změna klimatu při výměně třídního učitele, při přechodu z 1. na 2. stupeň ZŠ.
6. Změřit účinnost promyšleného zásahu do výuky. Důležitá otázka pro učitele tedy zní: Co vlastně chceme ve třídě zlepšit? Kupříkladu místo soutěživosti pěstovat větší soudržnost, schopnost kooperace.

Jedna věc je vědět, znát sociální klima své třídy, ale něco jiného, mnohem obtížnějšího, je umět analyzovat, tj. být schopen odhalit pravé příčiny diagnostikovaného stavu, eventuálně problému. Např.: To jak ovlivňují žáci s nežádoucími projevy v chování projevy průběh vyučování, jestli si děti mezi sebou důvěřují, jak spolupracují, zda jsou soutěživí a podobně.

2.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU

Pro svou výzkumnou práci jsem zvolila třídy běžné základní školy. Ve třídě IV. A jsou dva žáci s rizikovým chováním, kteří negativně ovlivňují třídní klima a ve třídě IV. B, takoví žáci nejsou. Bohužel i do třídy IV. B, s pozitivním klimatem, propadl v následném roce žák s rizikovým chováním, který začal negativně ovlivňovat klima této třídy. Už během pár měsíců ovlivnil spolužáky tak, že vnímají svůj kolektiv ne jako výborný, ale spíše jako celkem dobrý. Určitě by bylo zajímavé zjistit, jak se klima změní na konci školního roku.

2.4 POSTUP VÝZKUMU

Dotazník se zadává vždy celé třídě najednou. Je důležité, aby každý žák odpovídal sám za sebe, neradil se se spolužáky, jak má určitý jev hodnotit. Potřebujeme zachytit celé spektrum individuálních názorů v dané třídě a nikoli to, na čem se žáci během vyplňování dotazníku dohodli, že tam všichni napíší. Chceme tím vyloučit sociální tlak na ty spolužáky, jejichž názory se liší od názorů ostatních.

Pokyny pro žáky znějí takto:

- V tomto dotazníku nám můžeš napsat, jak se v současné době cítíš ve vaší třídě. Zkus na všechny otázky odpovědět úplně sám/sama za sebe; s nikým se nerad. Zajímá nás právě tvůj osobní názor.

- Přečti si pozorně každou větu, každé tvrzení a označ z nabídek tu možnost, která se nejvíc blíží Tvému názoru. Pokud se spleteš nebo se rozhodneš změnit svou odpověď, nevadí. Označ to, co platí; původní odpověď pak zmizí.

První výzkum jsem provedla ve třídách IV. A a IV. B v březnu 2018 a druhý pak ve stejných třídách v prosinci 2018 a výsledky jsem porovnála, abych zjistila, co se během půl roku ve třídě změnilo.

2.5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

2.5.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKU: „KDO JE KDO V NAŠÍ TŘÍDĚ?“

Dotazníkem „Kdo je kdo v naší třídě“ odhalím, zda je ve třídě žák s nežádoucími projevy v chování, tzv. „Narušitel třídního klimatu“.

Ve vyhodnocení jsem červenou barvou označila žáky s nežádoucími projevy v chování, kteří mají negativní vliv na pozitivní třídní klima. Zeleně žák, který je ostatními přehlížen a žlutou barvou je označeno to, jak vnímá klima většina žáků třídy.

➤ Vyhodnocení dotazníku: březen 2018

Třída: IV. A

1. Kdo je přátelský a kamarádský? Valerie 8, Anežka 6
2. S kým je největší legrace? Damián 5, Martin H. 5, Anežka 5
3. **Kdo nejvíc pošťuchuje ostatní? Martin K. 10**
4. Kdo se zastává slabších? Valerie 4, Honza 4, Adélka K. 4, Damián 4
5. Kdo se stává terčem různých vtipů a legrace? Lukáš B. 8
6. **Kdo nejvíc začíná hádky (rvačky)? Martin K. 14, Lukáš B. 8**
7. Komu to myslí a má dobré nápady? Damián 10, Valerie 9
8. **Kdo zastrašuje nebo zesměšňuje spolužáky? Martin K. 7, Lukáš B. 7, Tonda 6**
9. Kdo je odvážný a nebojí se? Damián 6, Vojta 4
10. **Kdo je ostatními přehlížen? Lukáš B. 12**
11. Koho bys chtěl za předsedu třídy? Valerie 7, Adélka P. 6
12. **Kdo ubližuje slabším? Martin K. 12**
13. Koho mají rádi učitelé? Valerie 6, Adélka P. 6

V poslední otázce zakroužkováním čísla varianty dokonči větu:

„Naše třída je....“

1. výborný kolektiv- 0
2. celkem dobrý kolektiv- 1
3. průměrný kolektiv- 6
4. špatný kolektiv- 4
5. **velmi špatný kolektiv- 8**

Analýza výsledků dotazníku IV. A:

V této třídě jsou dva žáci, kteří se chovají rizikově. Jsou to žáci Lukáš a zejména Martin. Svým chováním narušují třídní klima. Žáci třídy vnímají kolektiv jako velmi špatný.

➤ Vyhodnocení dotazníku: březen 2018

Třída: IV. B

1. Kdo je přátelský a kamarádský? Aneta 3
2. S kým je největší legrace? Vojtěch 4
3. Kdo nejvíc pošťuchuje ostatní? Filip 3
4. Kdo se zastává slabších? Kristýna 2, Ondřej 2, Dominika 2
5. Kdo se stává terčem různých vtipů a legrace? Vojtěch 3
6. Kdo nejvíc začíná hádky (rvačky)? Filip 4
7. Komu to myslí a má dobré nápady? Luděk 11
8. Kdo zastrašuje nebo zesměšňuje spolužáky? Filip 2
9. Kdo je odvážný a nebojí se? Filip 6
10. **Kdo je ostatními přehlížen? Natálie L. 7**
11. Koho bys chtěl za předsedu třídy? Luděk 9
12. Kdo ubližuje slabším? Filip 4
13. Koho mají rádi učitelé? Luděk 16, Aneta 16, Sofie 16

V poslední otázce zakroužkováním čísla varianty dokonči větu:

„Naše třída je....“

1. **výborný kolektiv- 9**
2. **celkem dobrý kolektiv- 9**
3. průměrný kolektiv- 2
4. špatný kolektiv- 0
5. velmi špatný kolektiv- 0

Analýza výsledku dotazníku třídy IV. B:

Ve třídě IV. B není žádný žák s rizikovým chováním. Žáci IV. B vnímají třídní kolektiv jako výborný a někteří jako celkem dobrý.

➤ Vyhodnocení dotazníku: prosinec 2018

Třída: V. A

1. Kdo je přátelský a kamarádský? Valerie 9, Damián 6, Eva 6
2. S kým je největší legrace? Bára 7, Eva 5
3. **Kdo nejvíc pošťuchuje ostatní? Tonda 11, Martin K. 8**
4. Kdo se zastává slabších? Martin K. 4
5. Kdo se stává terčem různých vtipů a legrace? Lukáš B. 12
6. **Kdo nejvíc začíná hádky (rvačky)? Tonda 13, Martin K. 7**
7. Komu to myslí a má dobré nápady? Damián 13, Valerie 6
8. **Kdo zastrašuje nebo zesměšňuje spolužáky? Martin K. 15**
9. Kdo je odvážný a nebojí se? Damián 6
10. **Kdo je ostatními přehlížen? Lukáš B. 14**
11. Koho bys chtěl za předsedu třídy? Damián 11, Valerie 8
12. **Kdo ubližuje slabším? Martin K. 13, Tonda 10**
13. Koho mají rádi učitelé? Valerie 9, Adélka K. 9, Damián 8

V poslední otázce zakroužkováním čísla varianty dokonči větu:

„Naše třída je....“

1. výborný kolektiv- 0
2. celkem dobrý kolektiv- 3
3. **průměrný kolektiv- 9**
4. špatný kolektiv- 7
5. velmi špatný kolektiv- 1

Analýza výsledků dotazníku ve třídě V. A (IV. A):

Po osmi měsících došlo k mírné změně v pozici žáků s rizikovým chováním. Žáci s rizikovým chováním, kteří negativně ovlivňují třídní klima, jsou Tonda a Martin. Nicméně

svým chováním ovlivňují třídní klima a ostatní spolužáci hodnotí třídní kolektiv jako průměrný.

➤ Vyhodnocení dotazníku: prosinec 2018

Třída: V. B

1. Kdo je přátelský a kamarádský? Aneta 5, Petr 5
2. S kým je největší legrace? Petr 4, Aneta 4, Sofie 4. Radim 4
3. **Kdo nejvíc pošťuchuje ostatní? Jirka 13, Filip 5**
4. Kdo se zastává slabších? Nik 6, Aneta 5
5. Kdo se stává terčem různých vtipů a legrace? Vojtěch 4, Radim 4
6. **Kdo nejvíc začíná hádky (rvačky)? Jirka 10**
7. Komu to myslí a má dobré nápady? Luděk 12, Majda 8
8. **Kdo zastrašuje nebo zesměšňuje spolužáky? Jirka 8**
9. Kdo je odvážný a nebojí se? Filip 10
10. **Kdo je ostatními přehlížen? Natálie L. 9**
11. Koho bys chtěl za předsedu třídy? Luděk 15
12. Kdo ubližuje slabším? Jirka 11
13. Koho mají rádi učitelé? Luděk 22, Aneta 21, všechny

V poslední otázce zakroužkováním čísla varianty dokonči větu:

„Naše třída je....“

1. výborný kolektiv- 8
2. **celkem dobrý kolektiv- 14:**
3. průměrný kolektiv- 1
4. špatný kolektiv- 0
5. velmi špatný kolektiv- 0

Analýza výsledků dotazníku V. B (IV. B):

Po osmi měsících došlo ke změně vnímání třídního klimatu. Do třídy přistoupil nový žák, který se chová rizikově. Jmenuje se Jirka. Ostatní spolužáci vnímají třídní kolektiv prozatím jako celkem dobrý, nicméně zajímavé by bylo zjistit, jak se v této třídě mění klima vlivem tohoto žáka.

Interpretace výsledků:

- Při porovnání dotazníků IV. – V. A jsem došla k závěru:

Valerie a Damián jsou kamarádští, přátelští, myslí jim to a mají dobré nápady.

Martin a Tonda nejvíce pošťuchují ostatní, začínají hádky, zesměšňují spolužáky a ubližují slabším. U Tondy došlo od minulého výzkumu k velkému zhoršení v oblasti pošťuchování a začínání hádek (rvaček), naopak u Martina došlo ke zhoršení v oblasti zastrašování a zesměšňování. Lukáš je terčem různých vtipů a legrace, ostatními spolužáky je přehlížen.

V oblasti vnímání třídního klimatu došlo ke zlepšení, většina žáků vnímá třídu jako průměrný kolektiv.

- Při porovnání dotazníků IV. – V. B jsem došla k závěru:

Luděk má dobré nápady a více než polovina by ho chtěla za předsedu třídy. Filip je odvážný a nebojí se. Majda má dobré nápady. Narušitelem třídního kolektivu se stal Jirka, který nejvíce pošťuchuje ostatní, začíná hádky, zastrašuje a zesměšňuje spolužáky a ubližuje slabším. Jirka je novým žákem ve třídě. Natálka je ostatními spolužáky přehlížena.

V oblasti vnímání třídního klimatu došlo k mírnému zhoršení, většina žáků vnímá třídu jako celkem dobrý kolektiv.

2.5.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKU „NAŠE TŘÍDA“

Dotazníkem „Naše třída“ chci zjistit, jak jsou žáci ve třídě spokojeni, zda mají mezi sebou konflikty, jsou-li soutěživí, jak vnímají obtížnost učení, soudržnost třídy a pořádek při výuce. Hlavním cílem je zjistit, zda jsou viditelné rozdíly mezi třídou s pozitivním klimatem a třídou s klimatem narušeným.

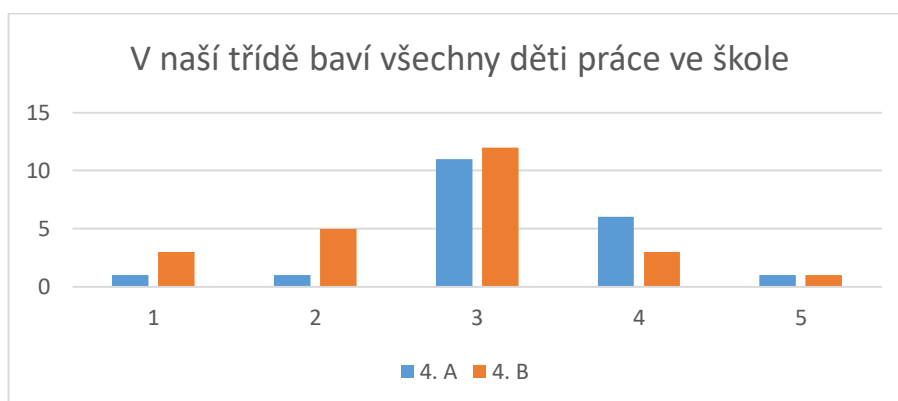
Dotazník vyhodnotím zaznamenáním hodnot jednotlivých odpovědí, které jsou zaznamenány ve sloupcových grafech čísly (jakoby známkami) od 1 do 5 s tím, že známka 1 vyjadřuje váš naprostý souhlas a naopak známka 5 znamená váš nesouhlas: nejvíce výstižně, dosti výstižně, těžko rozhodnout, málo výstižně, nejméně výstižně. Zároveň jsou porovnány názory jednotlivých tříd IV. A a IV. B. Ve výšečových grafech porovnáám a zjistím spokojenost, soutěživost, obtížnost učení, soudržnost a pořádek při výuce v jednotlivých třídách.

Vyhodnocení dotazníku „ Naše třída“ ve třídách IV. A a IV. B

Dotazník je hodnocen podle norem, pokud je napsáno „splňuje“, znamená to, že je výsledek v rámci normy, pokud je napsáno „ nevyhovuje“, je horší než norma.

1. SPOKOJENOST VE TŘÍDĚ - V naší třídě baví všechny děti práce ve škole

Normy 2, 3- 3, 2, průměr 2, 75

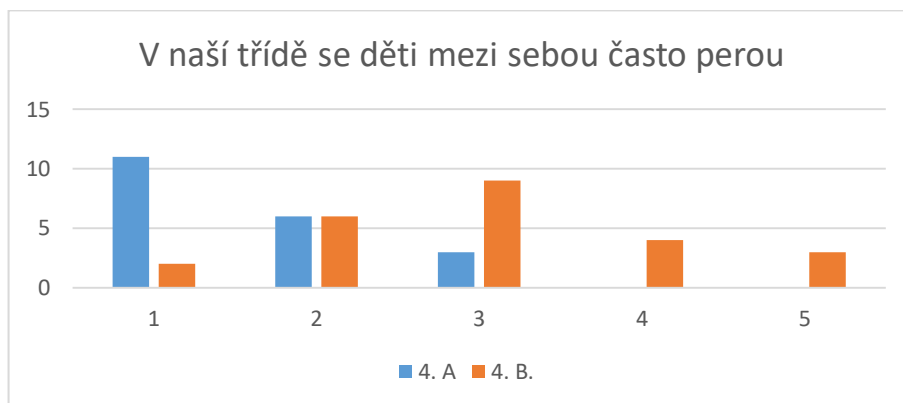
IV. A s průměrem 3, 25 **nevyhovuje**, tj. většina žáků ve třídě **nesouhlasí** s výrokem, že všechny děti baví práce ve škole

IV. B s průměrem 2, 75 **splňuje**: **V naší třídě baví všechny děti práce ve škole**

Závěr: Žáci IV. B jsou ve třídě spokojenější.

2. KONFLIKTY MEZI ŽÁKY- V naší třídě se děti mezi sebou často perou

Normy 3, 4- 4, 8, průměr 4, 1

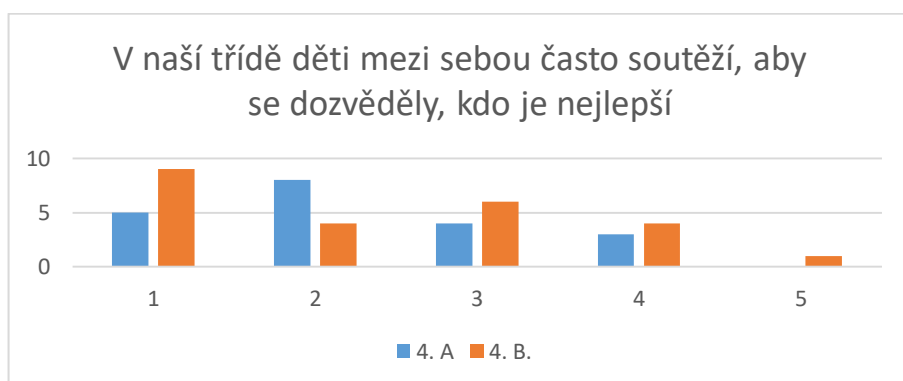
IV. A s průměrem 1, 6 **nevyhovuje**, tj. většina žáků ve třídě **souhlasí** s výrokem, že **V naší třídě se děti mezi sebou často perou**

IV. B s průměrem 3 splňuje

Závěr: Žáci z IV. A mají mezi sebou konflikty.

3. SOUTĚŽIVOST - V naší třídě děti mezi sebou často soutěží, aby se dozvěděly, kdo je nejlepší

Normy 2, 2- 3, 7!, průměr 3

IV. A s průměrem 2, 25- splňuje

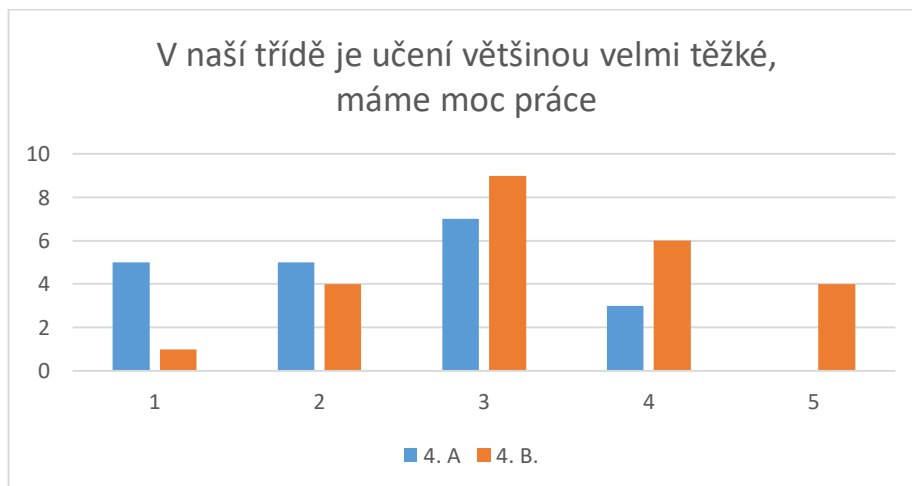
IV. B s průměrem 2, 33- splňuje

Závěr: Žáci IV. A i IV. B rádi mezi sebou soutěží.

4. OBTÍŽNOST UČENÍ- V naší třídě je učení většinou velmi těžké, máme moc práce

Normy 2, 9- 3, 3, průměr 3, 1

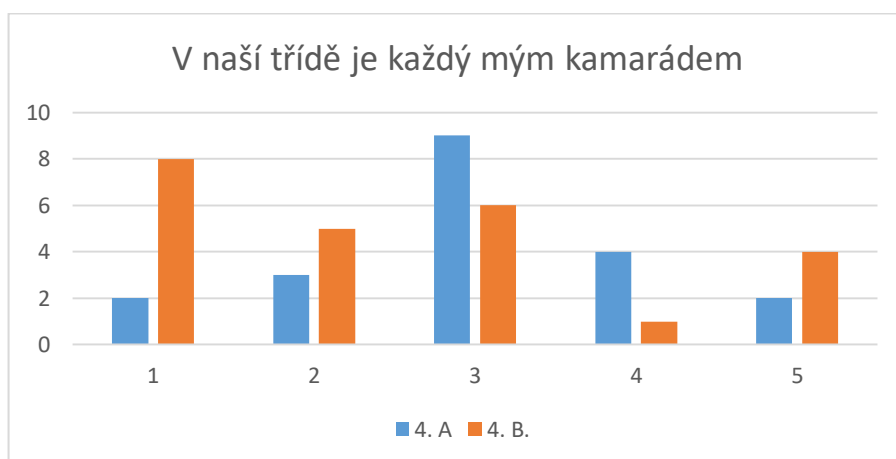
IV. A s průměrem 2, 4 nevyhovuje **V naší třídě je učení většinou velmi těžké, máme moc práce**

IV. B s průměrem 3, 33 splňuje

Závěr: Žáci IV. A vnímají učivo jako obtížné.

5. SOUDRŽNOST TŘÍDY- V naší třídě je každý mým kamarádem

Normy 1, 8- 3, 3!, průměr 2, 55

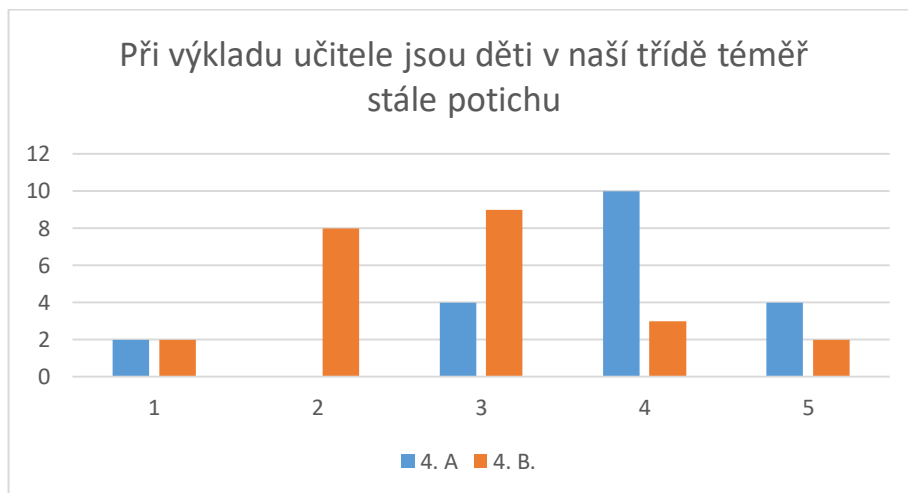
IV. A s průměrem 3, 05- splňuje

IV. B s průměrem 2, 05- splňuje- **V naší třídě je každý mým kamarádem**

Závěr: Žáci IV. B jsou více soudržní (kamarádští).

6. POŘÁDEK PŘI VÝUCE- Při výkladu učitele jsou děti v naší třídě téměř stále potichu

Normy 2, 8- 4, 0. průměr 3,4

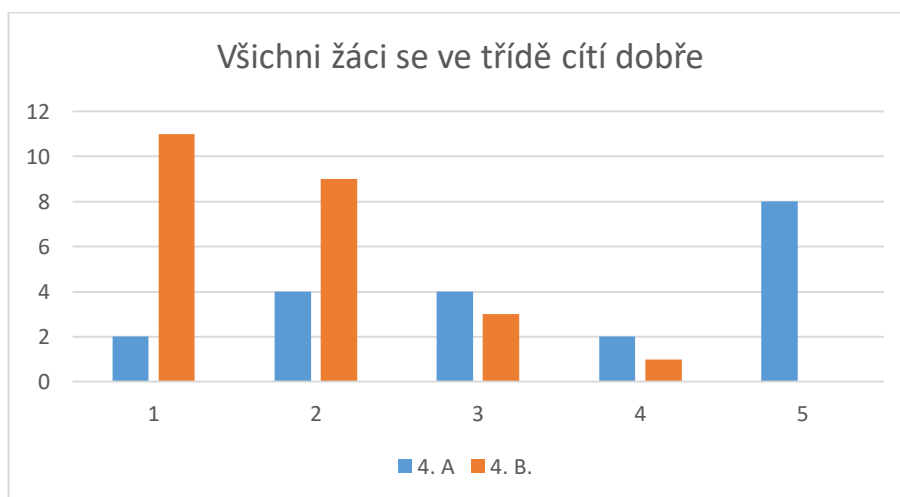
IV. A s průměrem 3, 07- splňuje

IV. B s průměrem 2, 79- splňuje Při výkladu učitele jsou děti v naší třídě téměř stále potichu

Závěr: Žáci IV. B udržují pořádek při výuce.

7. SPOKOJENOST VE TŘÍDĚ- Všichni žáci se ve třídě cítí dobře

Normy 2, 3- 3, 2, průměr 2, 75

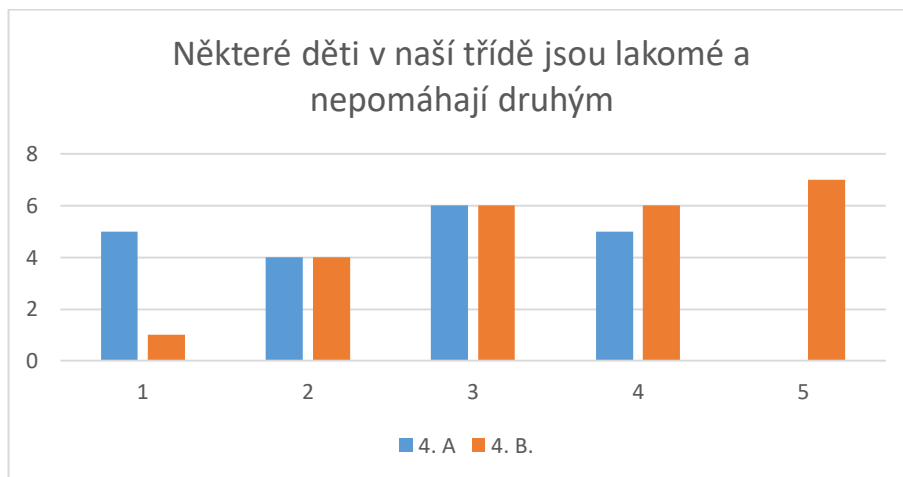
IV. A s průměrem 3, 75- nevyhovuje

IV. B s průměrem 1, 74- splňuje Všichni žáci se ve třídě cítí dobře

Závěr: Žáci IV. B jsou ve třídě spokojení.

8. KONFLIKTY MEZI ŽÁKY- Některé děti v naší třídě jsou lakomé a nepomáhají druhým.

Normy 3, 4- 4, 8, průměr 4, 1

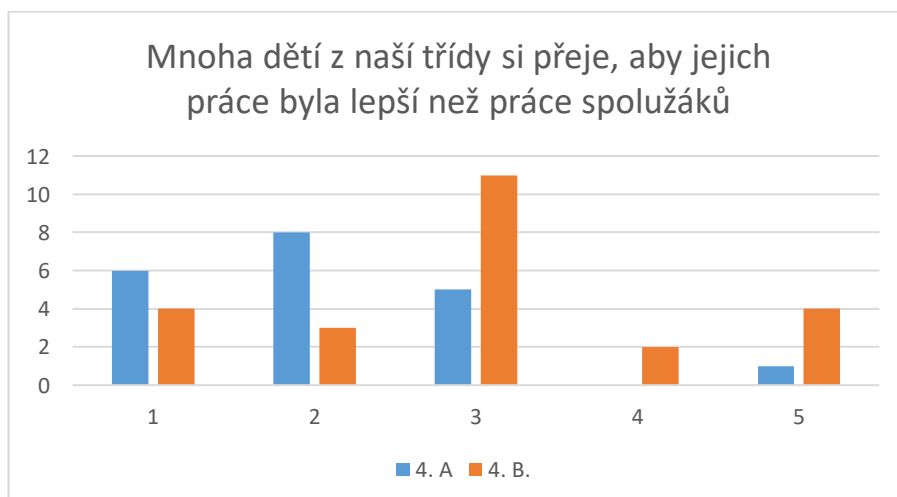
IV. A s průměrem 2, 55- nevyhovuje **Některé děti v naší třídě jsou lakomé a nepomáhají druhým**

IV. B s průměrem 3, 58- splňuje

Závěr: Žáci IV. A mají mezi sebou konflikty a nepomáhají si.

9. SOUTĚŽIVOST- Mnoha dětí z naší třídy si přeje, aby jejich práce byla lepší než práce spolužáků

Normy 2, 2- 3, 7!, průměr 3

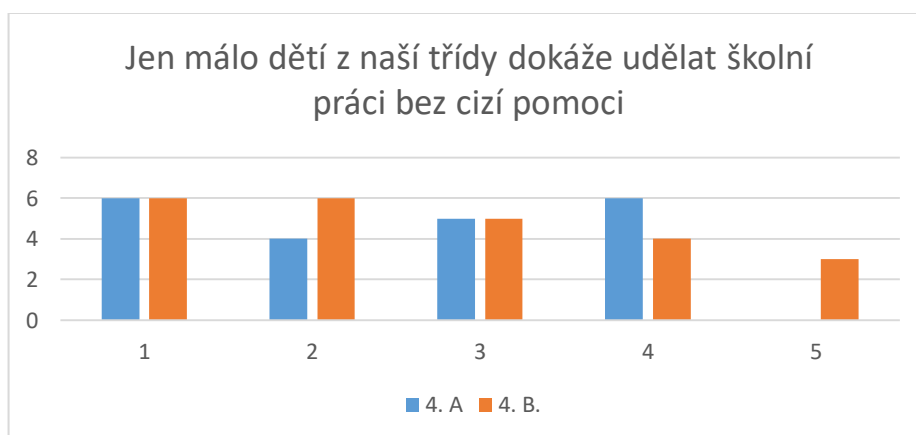
IV. A s průměrem 2, 1- vyhovuje **Mnoha dětí z naší třídy si přeje, aby jejich práce byla lepší než práce spolužáků**

IV. B s průměrem 2, 96- vyhovuje

Závěr: Žáci IV. A jsou více soupeřiví.

10. OBTÍŽNOST UČENÍ- Jen málo dětí z naší třídy dokáže udělat školní práci bez cizí pomoci

Normy 2, 9- 3, 3, průměr 3, 1

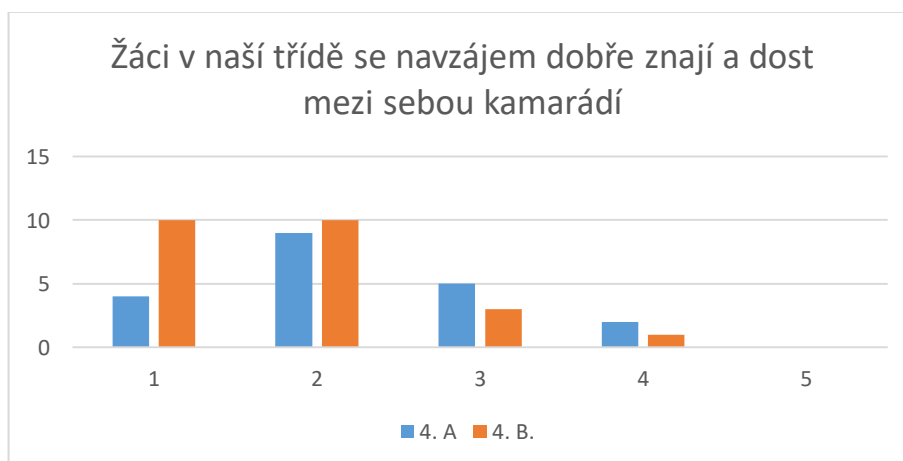
IV. A s průměrem 2, 65 vyhovuje

IV. B s průměrem 2, 67 vyhovuje

Závěr: Žáci IV. A i IV. B dokáží udělat školní práci bez cizí pomoci.

11. SOUDRŽNOST TŘÍDY- Žáci v naší třídě se navzájem dobře znají a dost mezi sebou kamarádí

Normy 1, 8- 3, 3!, průměr 2, 55

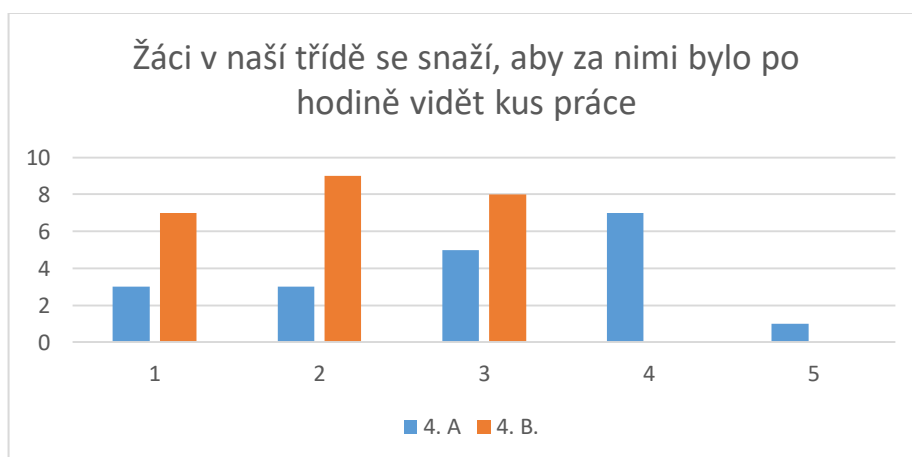
IV. A s průměrem 2, 25- vyhovuje

IV. B s průměrem 1, 79- vyhovuje **Žáci v naší třídě se navzájem dobře znají a dost mezi sebou kamarádí**

Závěr: Žáci IV. B se více vzájemně znají a více se kamarádí.

12. POŘÁDEK PŘI VÝUCE- Žáci v naší třídě se snaží, aby za nimi bylo po hodině vidět kus práce

Normy 2, 8- 4, 0. průměr 3,4

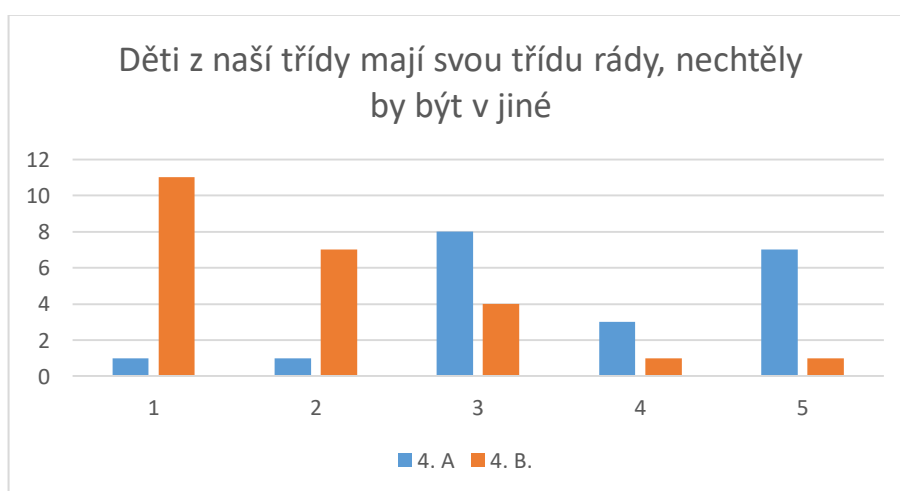

IV. A s průměrem 3, 1 – vyhovuje

IV. B s průměrem 2, 04- nevyhovuje Žáci v naší třídě se nesnaží, aby za nimi bylo po hodině vidět kus práce.

13. SPOKOJENOST VE TŘÍDĚ- Děti z naší třídy mají svou třídu rády, nechtěly by být v jiné

Normy 2, 3- 3, 2, průměr 2, 75

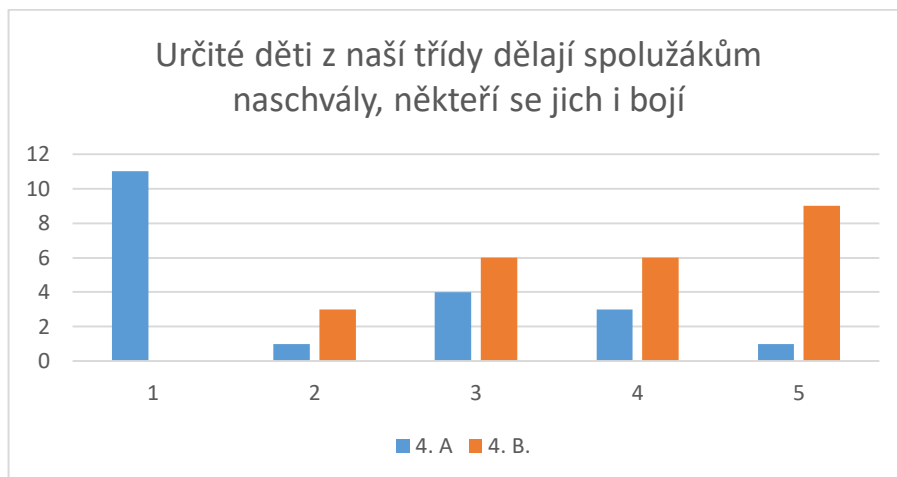

IV. A s průměrem 3, 7 velice nevyhovuje Děti z naší třídy nemají svou třídu rády, chtěly by být v jiné

IV. B s průměrem 1, 92 nevyhovuje

14. KONFLIKTY MEZI ŽÁKY- Určité děti z naší třídy dělají spolužákům naschvály, někteří se jich i bojí

Normy 3, 4- 4, 8, průměr 4, 1

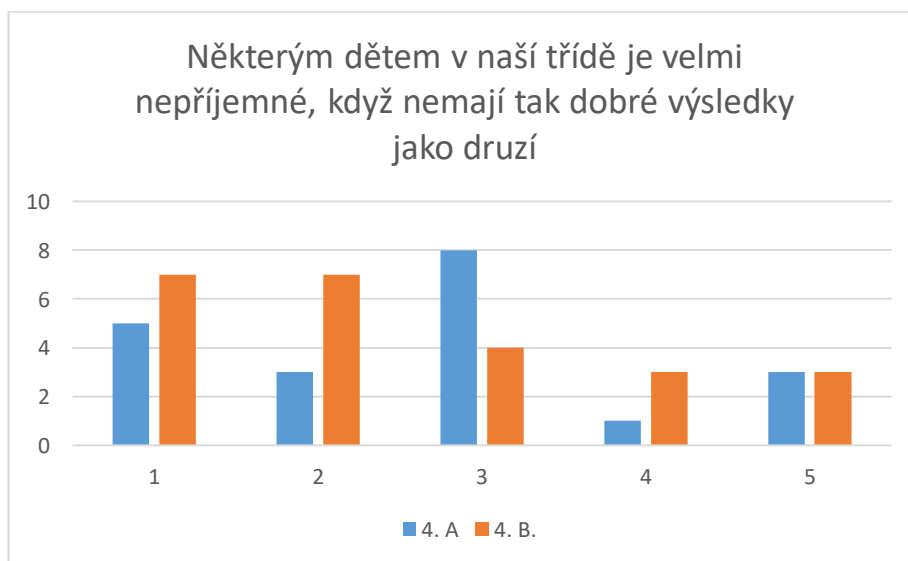

IV. A s průměrem 2, 1- nevyhovuje **Určité děti z naší třídy dělají spolužákům naschvály, někteří se jich i bojí**

IV. B s průměrem 3, 89- vyhovuje

15. SOUTĚŽIVOST- Některým dětem v naší třídě je velmi nepříjemné, když nemají tak dobré výsledky jako druzí

Normy 2, 2- 3, 7!, průměr 3

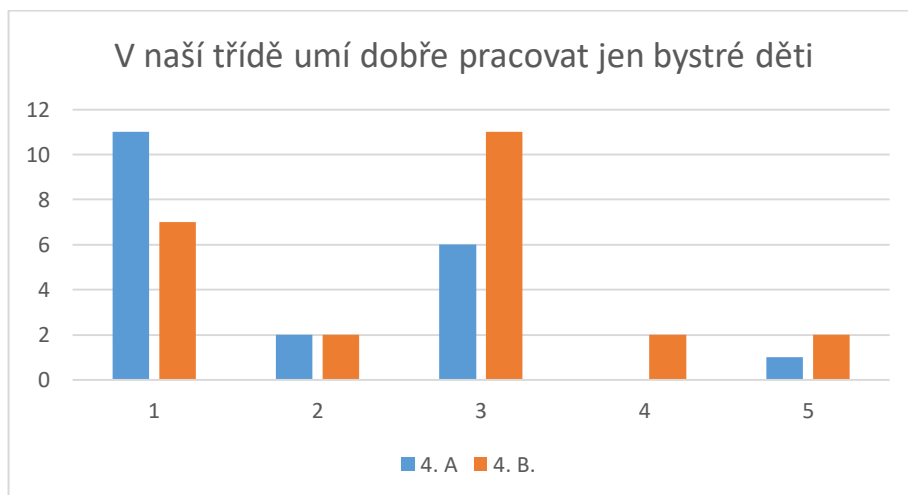

IV. A s průměrem 2, 7- splňuje

IV. B s průměrem 2, 5- splňuje

16. OBTÍŽNOST UČENÍ- V naší třídě umí dobře pracovat jen bystré děti

Normy 2, 9- 3, 3, průměr 3, 1

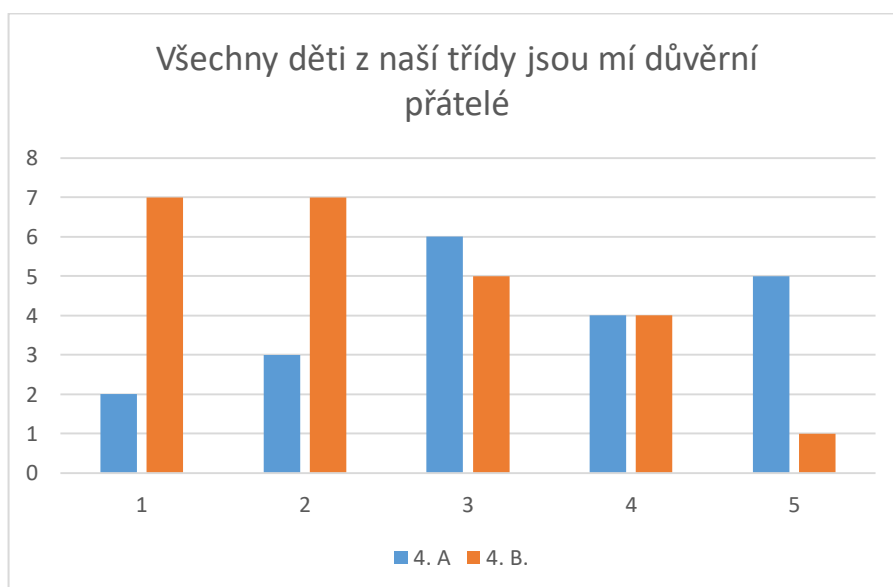

IV. A s průměrem 1, 9- nevyhovuje **V naší třídě umí dobře pracovat jen bystré děti**

IV. B s průměrem 2, 58- nevyhovuje

17. SOUDRŽNOST TŘÍDY- Všechny děti z naší třídy jsou mí důvěrní přátelé

Normy 1, 8- 3, 3!, průměr 2, 55

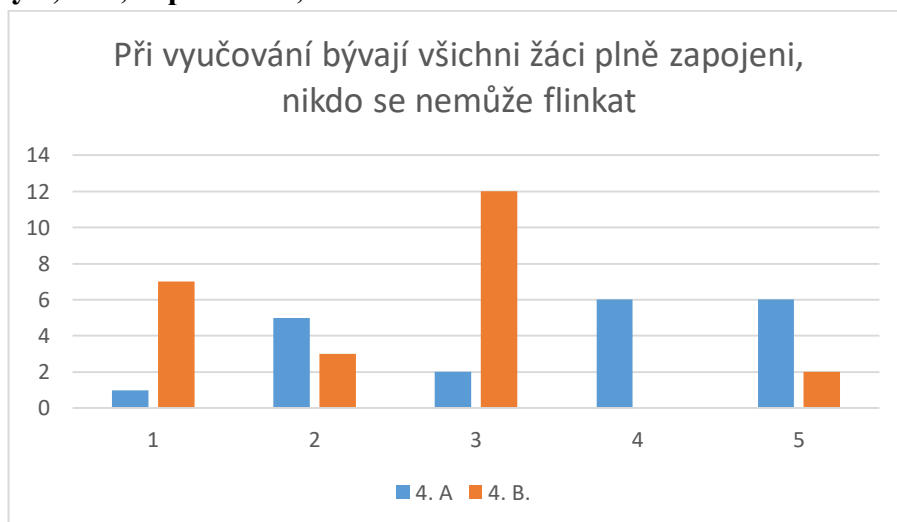

IV. A s průměrem 3, 35- nevyhovuje

IV. B s průměrem 2, 38- splňuje **Všechny děti z naší třídy jsou mí důvěrní přátelé**

18. POŘÁDEK PŘI VÝUCE- Při vyučování bývají všichni žáci plně zapojeni, nikdo se nemůže flinkat

Normy 2, 8- 4, 0. průměr 3,4

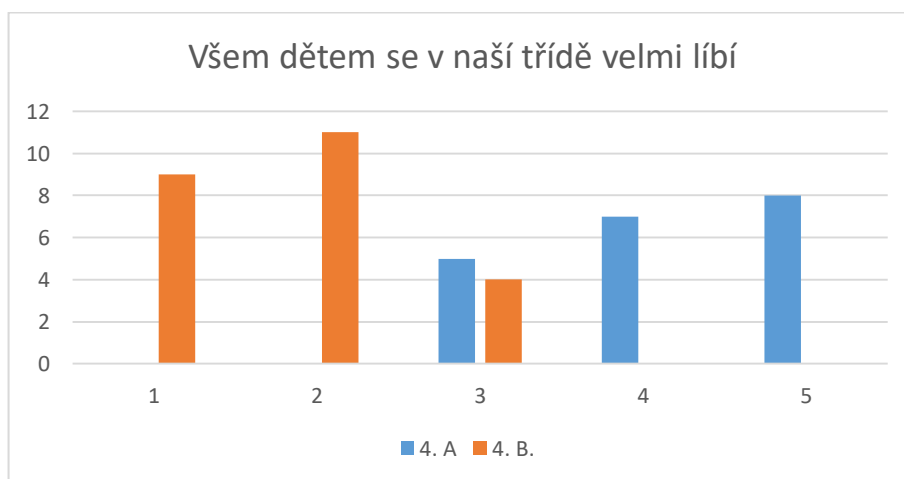

IV. A s průměrem 3, 55 – splňuje

IV. B s průměrem 2, 46- splňuje Při vyučování bývají všichni žáci plně zapojeni, nikdo se nemůže flinkat

19. SPOKOJENOST VE TŘÍDĚ- Všem dětem se v naší třídě velmi líbí

Normy 2, 3- 3, 2, průměr 2, 75

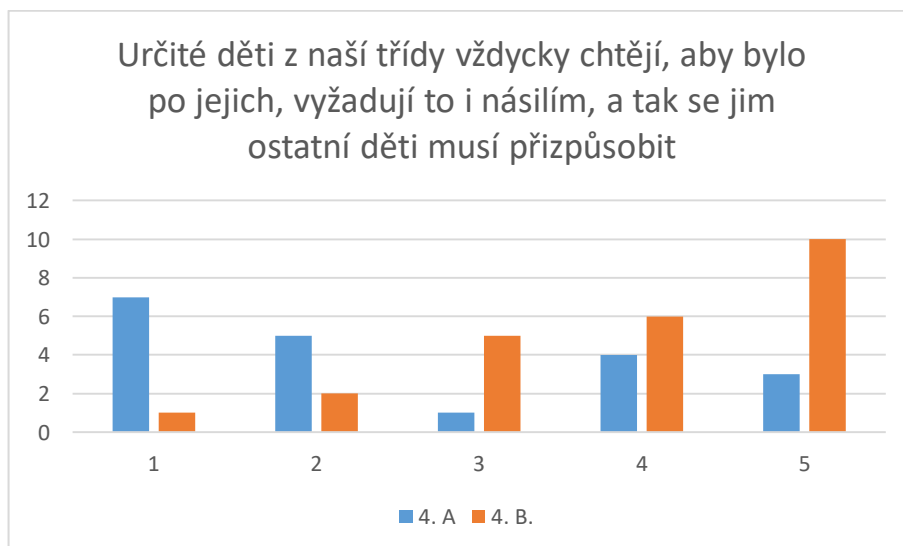
IV. A s průměrem 4, 15- velice nevyhovuje Dětem v naší třídě se velmi líbí

IV. B s průměrem 1, 79- nevyhovuje

20. KONFLIKTY MEZI ŽÁKY- Určité děti z naší třídy vždycky chtějí, aby bylo po jejich, vyžadují to i násilím, a tak se jim ostatní děti musí přizpůsobit

Normy 3, 4- 4, 8, průměr 4, 1

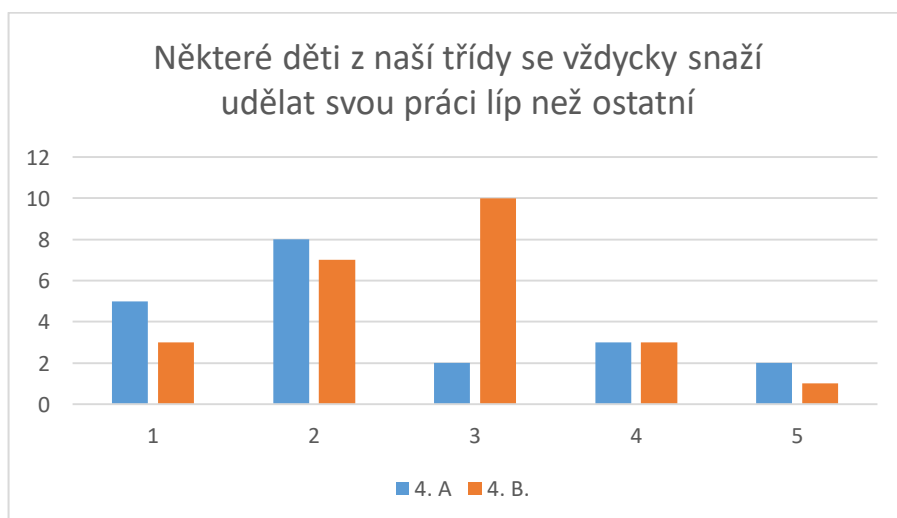

IV. A s průměrem 2, 55- nevyhovuje **Určité děti z naší třídy vždycky chtějí, aby bylo po jejich, vyžadují to i násilím, a tak se jim ostatní děti musí přizpůsobit**

IV. B s průměrem 3, 92- vyhovuje

21. SOUTĚŽIVOST- Některé děti z naší třídy se vždycky snaží udělat svou práci líp než ostatní

Normy 2, 2- 3, 7!, průměr 3

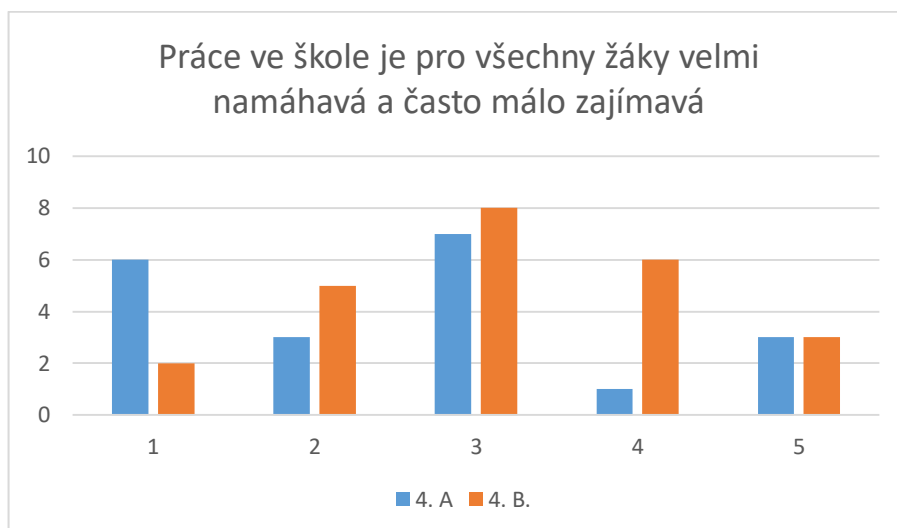

IV. A s průměrem 2, 45- splňuje

IV. B s průměrem 2, 67- splňuje

22. OBTÍŽNOST UČENÍ- Práce ve škole je pro všechny žáky velmi namáhavá a často málo zajímavá

Normy 2, 9- 3, 3, průměr 3, 1

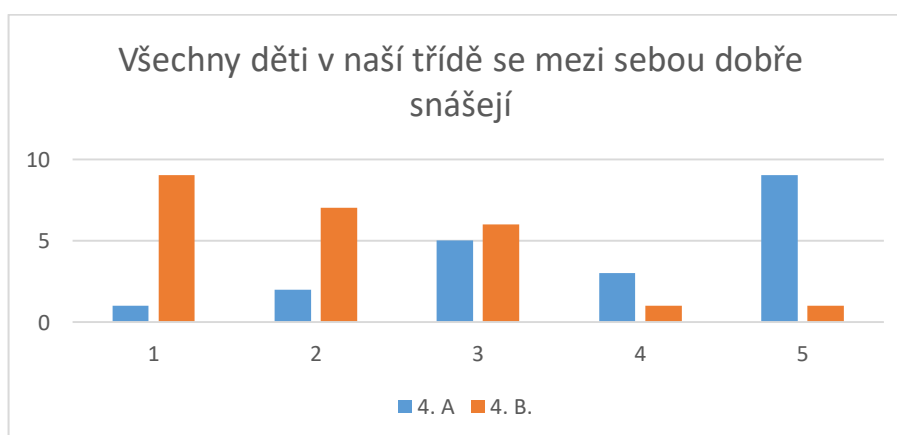

IV. A s průměrem 2, 6- nevyhovuje **Práce ve škole je pro všechny žáky velmi namáhavá a často málo zajímavá**

IV. B s průměrem 3, 13- splňuje

23. SOUDRŽNOST TŘÍDY- Všechny děti v naší třídě se mezi sebou dobře snášejí

Normy 1, 8- 3, 3!, průměr 2, 55

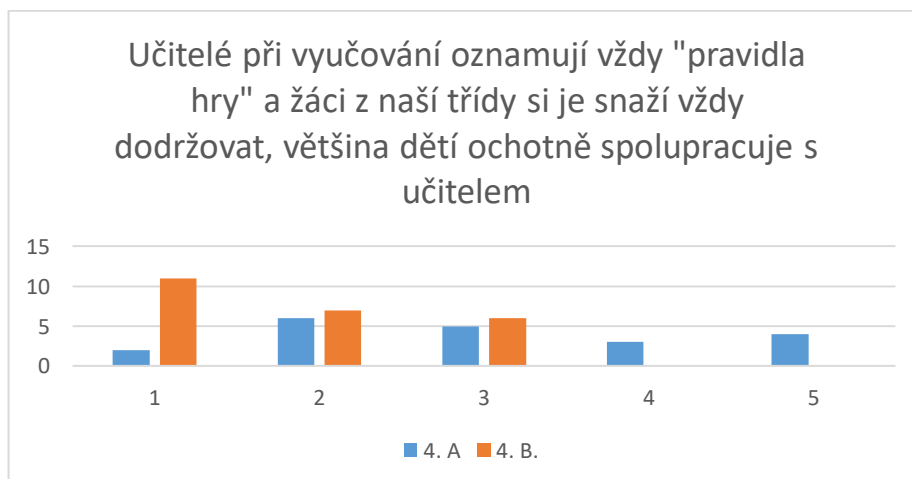

IV. A s průměrem 3, 85- velice nevyhovuje **Ne všechny děti v naší třídě se mezi sebou dobře snášejí**

IV. B s průměrem 2, 08- splňuje

24. POŘÁDEK PŘI VÝUCE- Učitelé při vyučování oznamují vždy "pravidla hry" a žáci z naší třídy si je snaží vždy dodržovat, většina dětí ochotně spolupracuje s učitelem

Normy 2, 8- 4, 0. průměr 3,4

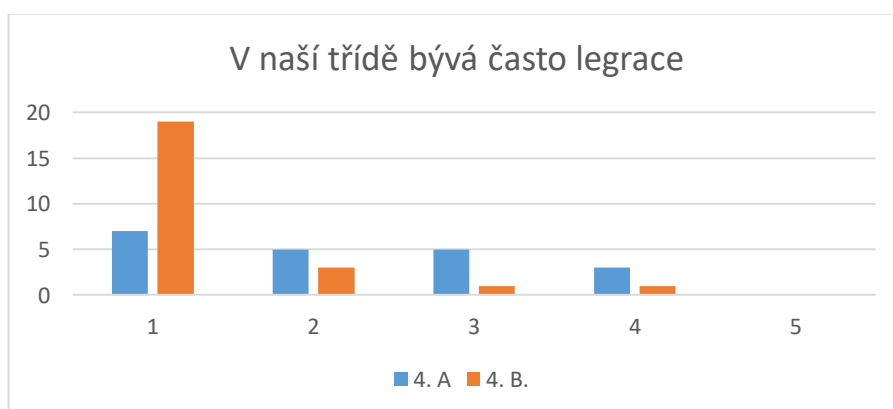

IV. A s průměrem 3, 05 – splňuje

IV. B s průměrem 1, 79- vyhovuje Učitelé při vyučování oznamují vždy "pravidla hry" a žáci z naší třídy si je snaží vždy dodržovat, většina dětí ochotně spolupracuje s učitelem

25. SPOKOJENOST VE TŘÍDĚ- V naší třídě bývá často legrace

Normy 2, 3- 3, 2, průměr 2, 75

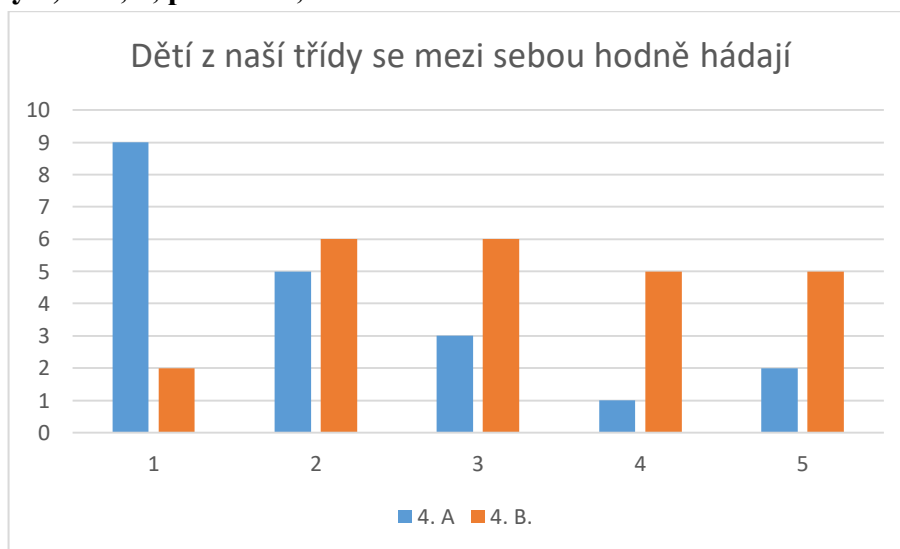

IV. A s průměrem 2, 2- nevyhovuje

IV. B s průměrem 1, 33- vyhovuje V naší třídě bývá často legrace

26. KONFLIKTY MEZI ŽÁKY- Děti z naší třídy se mezi sebou hodně hádají

Normy 3, 4- 4, 8, průměr 4, 1

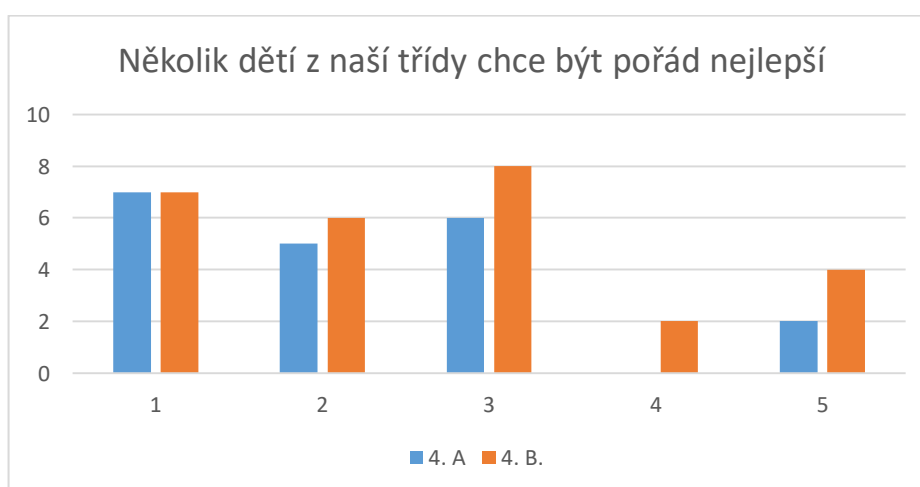

IV. A s průměrem 2, 1- velice nevyhovuje **Děti z naší třídy se mezi sebou hodně hádají**

IV. B s průměrem 3, 21- splňuje

27. SOUTĚŽIVOST- Několik dětí z naší třídy chce být pořád nejlepší

Normy 2, 2- 3, 7!, průměr 3

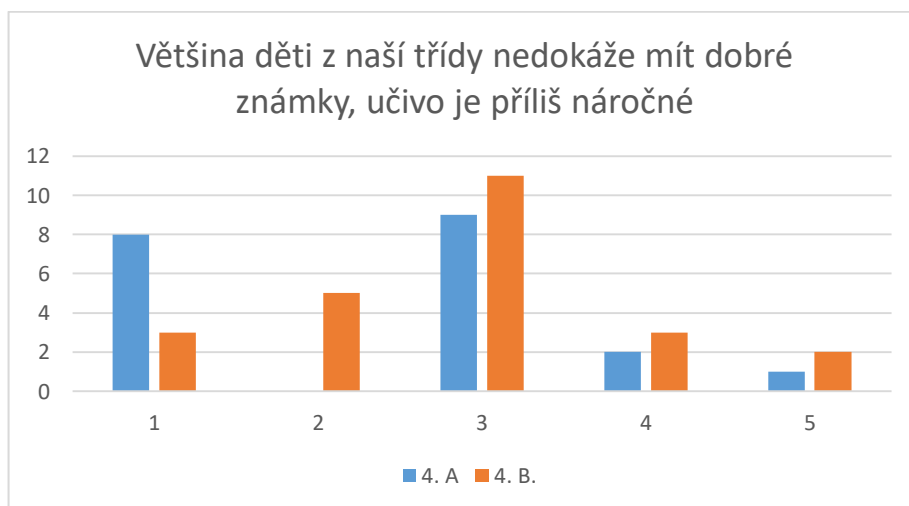

IV. A s průměrem 2, 25- splňuje

IV. B s průměrem 2, 83- splňuje

28. OBTÍŽNOST UČENÍ- Většina dětí z naší třídy nedokáže mít dobré známky, učivo je příliš náročné

Normy 2, 9- 3, 3, průměr 3, 1

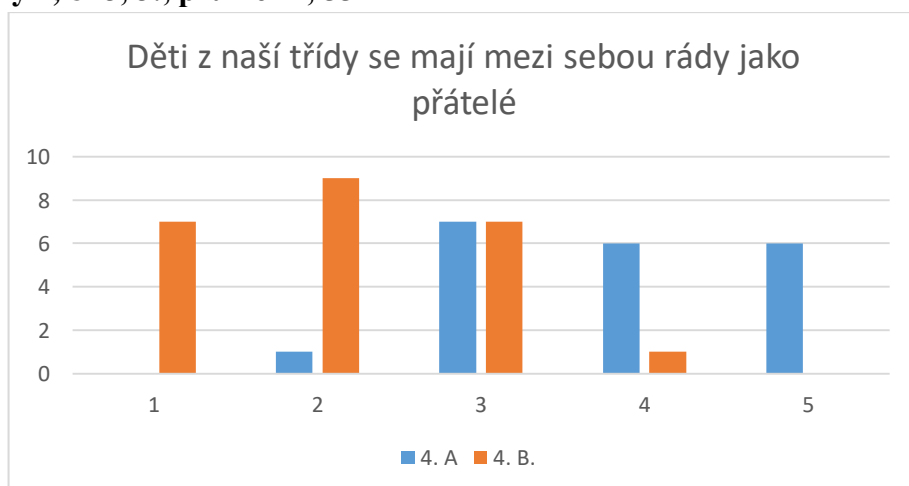

IV. A s průměrem 2, 4- nevyhovuje **Většina dětí z naší třídy nedokáže mít dobré známky, učivo je příliš náročné**

IV. B s průměrem 2, 83- nevyhovuje, mírně pod průměrem

29. SOUDRŽNOST TŘÍDY- Děti z naší třídy se mají mezi sebou rády jako přátelé

Normy 1, 8- 3, 3!, průměr 2, 55

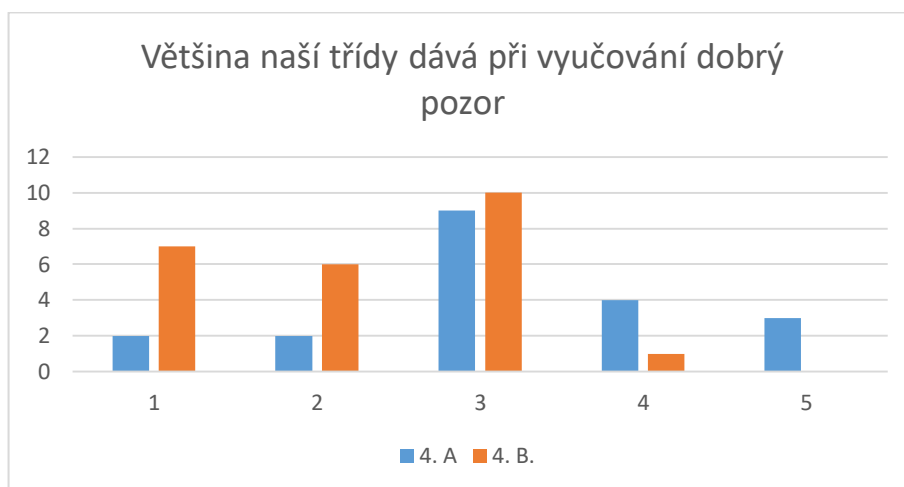

IV. A s průměrem **3,85**- velice nevyhovuje **Děti z naší třídy se nemají mezi sebou rády jako přátelé**

IV. B s průměrem 2,08- splňuje

30. POŘÁDEK PŘI VÝUCE- **Většina naší třídy dává při vyučování dobrý pozor**

Normy 2,8- 4,0. průměr 3,4

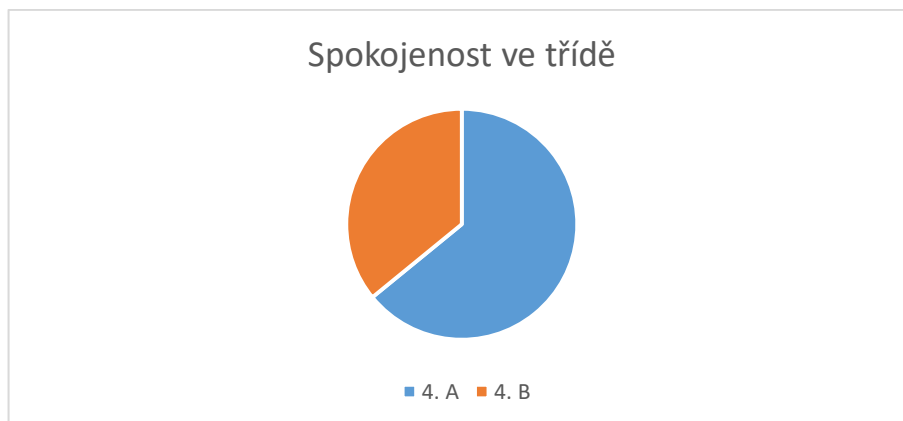
IV. A s průměrem 3,2 – splňuje

IV. B s průměrem 2,21- vyhovuje **Většina naší třídy dává při vyučování dobrý pozor**

2.5.3 VYHODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH HLEDISEK DOTAZNÍKU

„Naše třída“

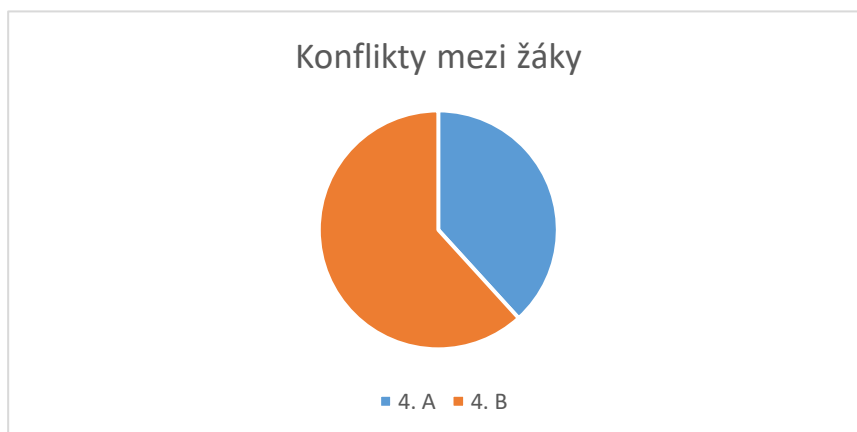
Hledisko	Číslo otázky	Nižší hodn.	Normy	Průměr
Spokojenost ve třídě	1, 7, 13, 19, 25	lépe	2,3 - 3,2	2,75
Konflikty mezi žáky	2, 8, 14, 20, 26	hůře	3,4 - 4,8	4,1
Soutěživost ve třídě	3, 9, 15, 21, 27	hůře	2,2 - 3,7 !	3,0
Obtížnost učení	4, 10, 16, 22, 28	hůře	2,9 - 3,3	3,1
Soudržnost třídy	5, 11, 17, 23, 29	lépe	1,8 - 3,3 !	2,55
Pořádek při výuce	6, 12, 18, 24, 30	lépe	2,8 - 4,0	3,4

Z dotazníku „NAŠE TŘÍDA“(SPOKOJENOST V NAŠÍ TŘÍDĚ) dle norem hodnocení vyplývá, že jsou žáci IV. B ve třídě více spokojeni, než žáci ve IV. A. Graf č. 1, 7, 13, 19, 25

Jak vnímá většina žáků IV. A spokojenost ve třídě:

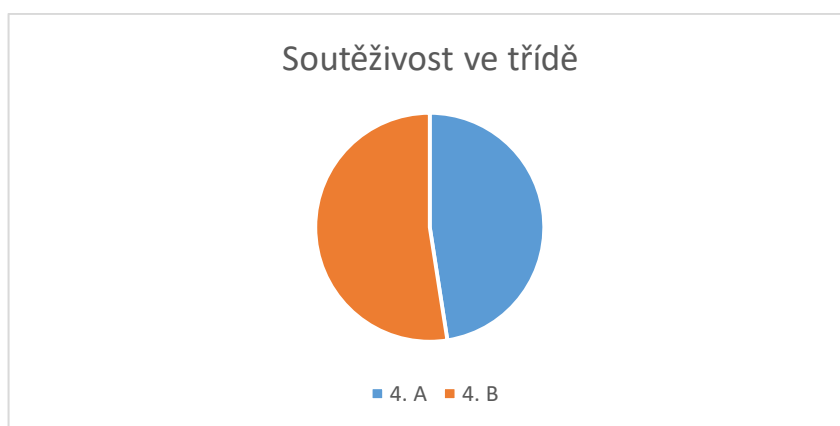
- **V naší třídě baví všechny děti práce ve škole**
- **Všichni žáci se ve třídě cítí dobře**
- **Děti z naší třídy mají svou třídu rády, nechtěly by být v jiné**
- **Všem dětem se v naší třídě velmi líbí**
- **V naší třídě bývá často legrace**

Z dotazníku „NAŠE TŘÍDA“(KONFLIKTY MEZI ŽÁKY) dle norem hodnocení vyplývá, že jsou žáci ve třídě IV. A více KONFLIKTNÍ, než žáci ve IV. B. Graf č.: 2, 8, 14, 20, 26

Žáci IV. B vnímají konflikty mezi sebou takto:

- **V naší třídě se děti mezi sebou často perou**
- **Některé děti v naší třídě jsou lakomé a nepomáhají druhým**
- **Určité děti z naší třídy dělají spolužákům naschvály, někteří se jich i bojí**
- **Určité děti z naší třídy vždycky chtějí, aby bylo po jejich, vyžadují to i násilím, a tak se jim ostatní děti musí přizpůsobit**
- **Děti z naší třídy se mezi sebou hodně hádají**

Z dotazníku „NAŠE TŘÍDA“(SOUTĚŽIVOST VE TŘÍDĚ) dle norem vyhodnocení vyplývá, že jsou žáci ve třídě IV. A i IV. B soutěživí. Graf č.: 3, 9, 15, 21, 27

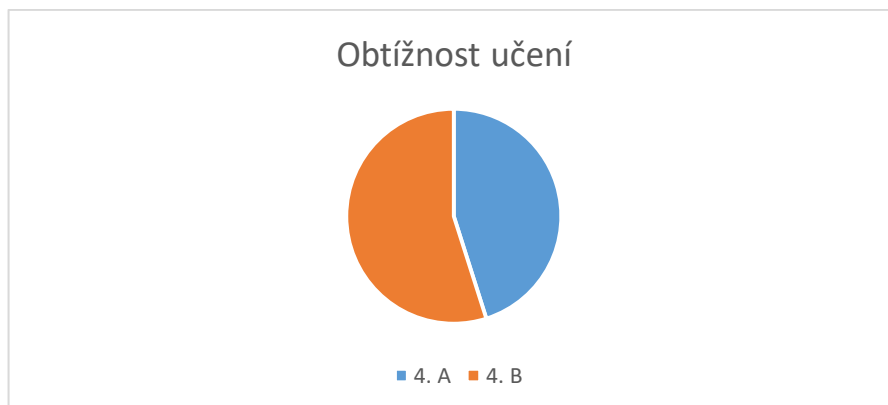
V obou třídách odpovídali žáci takto:

- **V naší třídě děti mezi sebou často soutěží, aby se dozvěděly, kdo je nejlepší**
- **Některým dětem v naší třídě je velmi nepříjemné, když nemají tak dobré výsledky jako druzí**
- **Některé děti z naší třídy se vždycky snaží udělat svou práci líp než ostatní**
- **Několik dětí z naší třídy chce být pořád nejlepší**

Ve IV. A navíc vnímají žáci soutěživost i jako vzájemnou konkurenci:

- **IV. A- Mnoho dětí z naší třídy si přeje, aby jejich práce byla lepší než práce spolužáků**

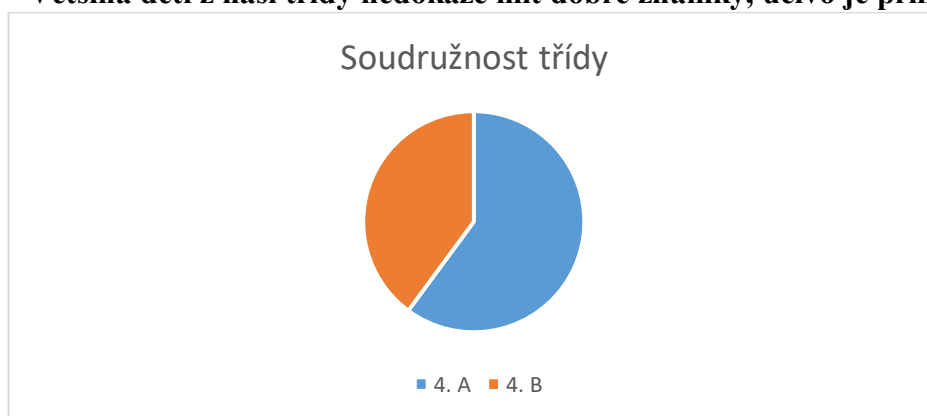

Z dotazníku „NAŠE TŘÍDA“(OBTÍŽNOST UČENÍ) dle norem hodnocení vyplývá, že žáci IV. A vnímají učivo jako obtížné. Graf č. 4, 10, 16, 22, 28

Žáci IV. A vnímají obtížnost učiva takto:

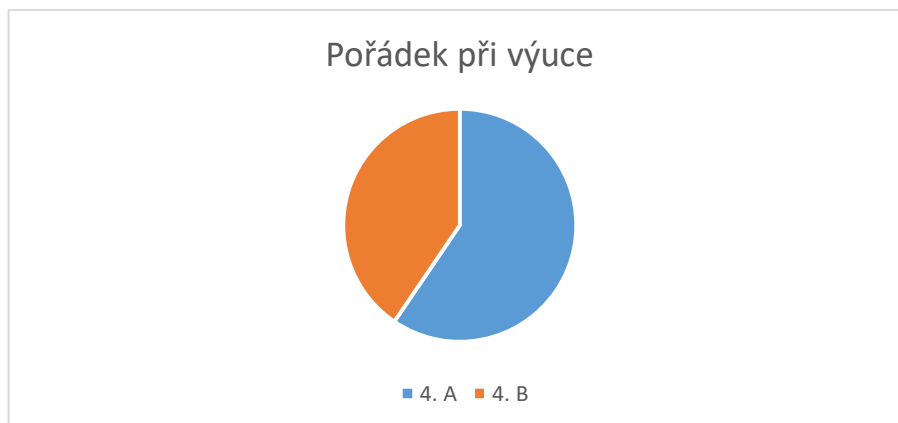
- **V naší třídě je učení většinou velmi těžké, máme moc práce**
- **Jen málo dětí z naší třídy dokáže udělat školní práci bez cizí pomoci**
- **V naší třídě umí dobře pracovat jen bystré děti**
- **Práce ve škole je pro všechny žáky velmi namáhavá a často málo zajímavá**
- **Většina dětí z naší třídy nedokáže mít dobré známky, učivo je příliš náročné**

- Z dotazníku „NAŠE TŘÍDA“(SOUDRŽNOST TŘÍDY) dle norem hodnocení vyplývá, že jsou žáci IV. B ve třídě více soudruzní, než žáci ve IV. A. Graf č.: 5, 11, 17, 23, 29

Žáci IV. B vnímají soudržnost takto:

- **V naší třídě je každý mým kamarádem**
- **Žáci v naší třídě se navzájem dobře znají a dost mezi sebou kamarádí**
- **Všechny děti z naší třídy jsou mí důvěrní přátelé**
- **Všechny děti v naší třídě se mezi sebou dobře snášejí**
- **Děti z naší třídy se mají mezi sebou rády jako přátelé**

Z dotazníku „NAŠE TŘÍDA“(POŘÁDEK PŘI VÝUCE) dle norem hodnocení vyplývá, že jsou žáci IV. B více soustředěni na výuku. Graf č.:6, 12, 18, 24, 30

Žáci IV. B dokáží udržet pořádek při výuce, protože odpovídali nejčastěji takto:

- **Při výkladu učitele jsou děti v naší třídě téměř stále potichu**
- **Žáci v naší třídě se snaží, aby za nimi bylo po hodině vidět kus práce**
- **Při vyučování bývají všichni žáci plně zapojeni, nikdo se nemůže flinkat**
- **Učitelé při vyučování oznamují vždy "pravidla hry" a žáci z naší třídy si je snaží vždy dodržovat, většina dětí ochotně spolupracuje s učitelem**

Většina naší třídy dává při vyučování dobrý pozor.

2.5.4 VLIV ŽÁKA S RIZIKOVÝM CHOVÁNÍM NA KLIMA ŠKOLNÍ TŘÍDY

Jedním z cílů diplomové práce je získání spektra názorů žáků na třídní klima a způsob ovlivňování třídního klimatu žákem s rizikovým chováním.

Ve své dlouholeté praxi jsem vyzorovala, že se v každé třídě vyučuje jinak. V některé se cítím dobře, v jiné naopak. Zajímalo mě, jak vnímají žáci třídní klima ve své třídě. Pro lepší představu, jsem zvolila porovnání dvou tříd. Ve třídě IV. A ovlivňuje negativně třídní klima žák s rizikovým chováním Martin. Z pohledu spolužáků nejvíce ostatní pošťuchuje, začíná hádky, zastrašuje nebo je zesměšňuje a ubližuje jim. Žáci IV. A označili třídní klima jako velmi špatný kolektiv. Z dotazníku „Naše třída“ vyplývá, že nejsou žáci ve třídě spokojeni, mají mezi sebou konflikty, vzájemně soutěží, učivo vnímají jako obtížné, nedokáží se zcela soustředit na výuku a nedokáží ani udržet pořádek. Naopak ve třídě IV. B nebyl nikdo se spolužáků označen jako žák s rizikovým chováním. Spolužáci vnímají kolektiv dokonce jako výborný a někteří za velmi dobrý. Z dotazníku

„Naše třída“ ve IV. B vyplývá, že jsou žáci ve třídě spokojeni, nemají žádné konflikty, dokáží mezi sebou soutěžit, učivo pro ně není obtížné. Navíc se vnímají se jako žáci soudržní, kteří dokáží udržet pořádek při výuce.

2.6 ZÁVĚR VÝZKUMU

Výzkumem jsem dokázala, že žáci s rizikovým chováním negativně ovlivňují třídní klima. Co udělat proto, aby se třídní klima vylepšilo a žáci vnímali třídní klima pozitivně? Je vůbec situace s takovými žáky řešitelná? Touto otázkou se budu zabývat v závěru diplomové práce.

3 ZÁVĚR

V časopise pro třídní učitele jsem si přečetla článek Mgr. et Mgr. Petry Ambrožové, Ph.D., který se zabývá právě klimatem třídy, protože tento problém je v poslední době často skloňovaným pojmem. I já jsem se chtěla ve svém výzkumu ujistit, zda žáci s rizikovým chováním klima ovlivňují a hledat způsob, jak situaci řešit.

V 21. století je důležitá připravenost na „sociální život“, proto je důležité u dětí i dospívajících rozvíjet schopnost spolupráce, komunikace, kritického myšlení a schopnosti řešení problémů. Jednotlivé aktivity, které se zařazují do práce s třídním kolektivem, reagují na problematiku multikultury, inkluze, medializace a podobně. Většinou jsou však tyto aktivity zaměřeny nespécifickou primární prevencí, jejímž cílem je připravit člověka na nejrůznější stresové, nebo dokonce krizové životní situace. To vše se avšak týká nejen zdravého životního stylu, ale i utváření kvalitních sociálních vazeb, učí žáky asertivně, duševní hygieně a dalším podstatným schopnostem a dovednostem. Jednou z hlavních otázek sociální pedagogiky je reflektování společenských změn a primární prevence. Studenti studující sociální pedagogiku jsou tak připraveni na práci s dynamikou sociální skupiny a vědí, jak předcházet rizikovému chování včetně šikany, popřípadě jakým způsobem pracovat na „zpozitivnění“ klimatu třídy.

Z řady výzkumů vyplývá skutečnost, že žáci a studenti příliš nedůvěřují pedagogům v osobní rovině, neradi s nimi navazují bližší vztahy, neradi se svěřují se svými problémy a často nemají povědomí, kdo je ve škole výchovným poradcem nebo školním metodikem prevence a jakou roli zde hrají, a že zařazení aktivit na pozitivní třídní klima je efektivní cestou, jak budovat pozitivní vztahy mezi učiteli a žáky. Učitel má své pravomoce: známkuje, kárá, moralizuje, ale během jednotlivých aktivit ukazuje i svou „lidskou“ tvář, přátelskou stránku a je s ním zábava. Bohužel se jeví fenomén třídního klimatu jako nutná součást školy, kde se setkáváme s určitými limity, které brání implementaci tohoto tématu do školní a mimoškolní výuky. Mezi tyto hlavní objektivní limity lze zařadit nedostatek času a pracovní vytíženost pedagogů a poradenských pracovníků ve škole. Další rolí může být i nedostatek financí- škola si nemůže dovolit financovat externího pracovníka, který by program pro jednotlivé třídy připravil a zrealizoval. Subjektivní

důvody bývají na straně pedagogů a jejich neochotě se v této oblasti vzdělávat a tuto oblast do výuky zařazovat.

Práce s třídním kolektivem může být časově velmi náročná a zejména nesehrané a problematické kolektivy potřebují na nácvik více času. Jednotlivé aktivity je důležité provazovat, střídat a vhodně načasovat s ohledem na dynamiku skupiny a její pokroky. Základem všech aktivit je vytváření pozitivních vazeb mezi žáky, pozitivní společné zážitky, rozvoj kooperace, pocit úspěchu, pocit z dobře vykonané společné práce. Snažíme se vytvářet nesoutěživé, přátelské prostředí, kde má každý žák šanci uspět. Jedná se o herní aktivity, které nevyžadují dlouhou přípravu, a není třeba pořizovat žádné nákladné pomůcky. Aktivity trvají většinou jen několik málo minut, proto jsou vhodné do třídnických hodin, ale i do klasické výuky. Vhodné je zařazení těchto aktivit do adaptačních kurzů nebo preventivních programů, kde mohou být využity i aktivity časově náročnějšího charakteru. Všechny aktivity jsou univerzální a je možné je modifikovat dle cílové skupiny. Lze také upravit jejich zaměření podle zájmu skupiny. Změny se mohou dotknout i pravidel, záleží na tom, jaký je edukační cíl, kam chceme hráče posunout. Nejvíce prvků aktivit vychází ze zážitkové pedagogiky.

Důležitou součástí práce třídního učitele na třídním klimatu je sociometrie. Dotazníkem zjišťují vztahy žáků ve své třídě. Kromě dotazníkových technik je možné také využít celou škálu pracovních listů, které jsou založeny na principu výběru sympatických spolužáků ze třídy. Náplň těchto pracovních listů je více hravá a vhodná jako první krůčky se seznámením se sociometrií. Mezi pedagogy také bývá oblíbená metoda nedokončených vět. Například: „ Ve třídě se necítím dobře, když...“ a podobně. Ze získaných odpovědí tak snadno získá individuální pohled žáků na situaci ve třídě. K negativní atmosféře často přispívají neformulovaná pravidla třídy. Úkolem pedagoga proto je pracovat s třídními pravidly. Učitel by měl spíše provázet, vést diskusi o pravidlech, s žáky komunikovat na základě zjištěných problémů a jim pomáhat pravidla vytvářet. Pokud je člověk schopen v sobě najít pozitivní vlastnosti, umí také hledat silné stránky v druhých. Celá řada aktivit je zaměřena na hledání silných stránek. Děti často nedokáží zformulovat své silné stránky, pozitivní vlastnosti, výjimečné dovednosti nebo to, čím přispívají kolektivu. Tyto aktivity se snaží o rozvoj schopnosti autoevaluace, učí je sebereflexi. Naopak vyhledávání silných stránek u druhých patří do programu práce s

atmosférou třídy, což se jeví jako důležité. Hra na hledání silných stránek druhého je například: přilepený papír s pozitivním vzkazem na zádech. Další skupiny aktivit zahrnuje kresebné techniky. Jednou z kresebných technik bývá kresba lodí, ve které jsou rozmístěny žáci v různých místech. Z jejich umístění lze vypočítat, kdo je dominantním jedincem, nebo kdo je s kým ve dvojici. Společná kresba má ještě přidanou hodnotu v podobě nácviku kooperace, komunikace, asertivity a také se jedná o úkol, jenž staví třídu před určitý problém, který je třeba vyřešit. Také pozorování skupiny během společné tvorby může být užitečné. Dává zpětnou vazbu o tom, jak třída spolupracuje. Individuální kresba je potom typická aktivita v duchu začarované třídy. Žáci mají za úkol namalovat spolužáky v začarované podobě zvířete, pohádkové nebo filmové postavy podle hlavních charakterových znaků.

Další aktivitou je uměle nastolená situace, kterou musí žáci společně vyřešit. Základem těchto her je, že nemohou problém vyřešit jednotlivci, nýbrž je zapotřebí aktivita všech členů skupiny. Svou roli mají v této problematice i hry důvěry. Jedná se o aktivity, ve kterých se jednotlivec spoléhá na třídu, například probíhá „lesem“ rukou svých spolužáků, kteří včas před běžcem nastaví ruce tak, aby byla cesta volná. Hry důvěry jsou nejen náročnými pro hráče, ale i pro pedagogy. Je třeba hru několikrát nacvičit a především dbát na bezpečnost. Nejlépe zařazovat hry méně náročné a později náročnost zvyšovat. Komunikační dovednosti se zaměřují na rozvoj asertivity, argumentace a přijímání i formování konstruktivní kritiky, jsou velmi efektivní a jejich zařazení do programu práce se třídou je velmi důležité. Důležitým prvkem je rozvoj tolerance a etické výchovy. Všechny aktivity souvisí nejen s problematikou třídního kolektivu, ale také s primární prevencí rizikového chování.

Jaké je tedy budoucnost třídního klimatu?

Nutné je podporovat pedagogy v oblasti dalšího vzdělávání a získávání informací k problematice práce s třídním kolektivem. Ačkoliv je pedagog velmi časově vytížen, měl by se alespoň pokusit jednotlivé aktivity, které jsou zaměřeny na zlepšování třídní atmosféry, implementovat do své výuky. Investice vložené práce do práce se třídou se učiteli vrátí a žáci budou lépe připraveni na budoucí život ve škole i mimo ni. (Ambrožová, 2018, s. 10-12)

Z knihy Kvalitní výzkum v pedagogických vědách (Švaříček, Šedová 2007) vyplývá, že způsobem jak vycházet s problémovými žáky je pozitivní přístup.

Potřebou „problémových“ žáků jsou učitelé, kteří nepřikládají jejich agresivnímu chování přílišný význam. Svým postojem dává žákovi najevo, že jeho problémům rozumí, že mu chce pomoci a pokládá ho za někoho, kdo je schopen rozvíjet své schopnosti. Takový přístup může umožnit získání pocitu jistoty a nastartovat proces změny. Velmi nejistí žáci se před ostatními brání odmítavými postoji, prožívají ztráty vlastní hodnoty a identifikují se negativním obrazem, který jim o nich vytvářeli po dlouhá léta rodiče, učitelé nebo kamarádi. Proto se na sebe snaží upoutat pozornost tímto způsobem.

„Problémový“ žák se potřebuje setkávat s takovým dospělým, který k němu bude přistupovat pozitivně a bude mu důvěřovat. Svým pozitivním přístupem podpoří učitel žákův rozvoj a ocení jeho úsilí, aniž by nutně očekával záračné výsledky. Žákovi tím učitel dává najevo, že je přesvědčen o tom, že dokáže rozvíjet své schopnosti. Tento přístup umožní žákovi poopravit způsob, jakým vnímá sebe sama, a může u něho nastartovat proces změny.

Dalším řešením chování žáka může být změna v pravidlech. Pro rodinu i školu platí, že důležité je nastavení jasných a srozumitelných pravidel a důsledně sledovat jejich dodržování. Důležité je vyjasnit si, co je možné ještě tolerovat a dítěti vše v klidu vysvětlit.

Společná pravidla znamená, že je nediktuje jen dospělá osoba. Pravidla by měla být srozumitelná a každý v nich bude mít svá práva i povinnosti. Nedodržení stanovených pravidel by mělo být trestáno. Naopak dodržování odměněno.

O nevhodném chování je možné si též promluvit, nejlépe ale v klidu („po vychladnutí“) a v soukromí, dítě u toho respektovat, neponížit (Auger, 2005). Nerozebírat situaci před ostatními (jednak se dítě často stydí, jednak si některý afekt nemusí pamatovat, jednak minulost nelze vzít zpět) a mluvit o svých pocitech dospělého, pokud se děje něco nepříjemného (namísto „ty mě štveš“ nebo „ty jsi takový a takový“ můžeme říci „já se cítím naštvaný“, „to se mne opravdu dotklo“, „to se mi nelíbí“).

Pro dítě je důležitý osobní vztah. Cítí-li autoritu a to, že ho má dospělý rád, dokáže se podřídit a dané hranice respektovat. Každý z nás potřebuje chválit a podporovat. Pochvala

funguje lépe než tlak. Mocným lékem je také společně strávený čas u nějaké – oběma stranám příjemné – činnosti. Pro rodinu i školu platí, že důležité je nastavení jasných a srozumitelných pravidel a důsledně sledovat jejich dodržování. Důležité je vyjasnit si, co je možné ještě tolerovat a dítěti vše v klidu vysvětlit. Společná pravidla znamená, že je nediktuje jen dospělá osoba. Pravidla by měla být srozumitelná a každý v nich bude mít svá práva i povinnosti. Nedodržení stanovených pravidel by mělo být trestáno. Naopak dodržování odměněno.

Robert Čapek (2010) ve své knize popisuje situace, kterými vystavujeme žáky nebezpečnému dopadu, kterým můžeme negativně ovlivnit jejich další život, proto si myslím, že každý trest, požadavek, odměnu, bychom měli velice uvážít a uvědomit si jeho přiměřenost a srozumitelnost. Z příkladů jak se chovají a reagují žáci na výklad některých učitelů, není zcela zřejmé, zda žák zlobí, či mu není dán srozumitelný výklad látky, zda pracuje podle pokynu učitele, či zda přemýšlí o probíraném učivu a snaží si ucelit své poznatky.

Absolutně nepřiměřené je děti podceňovat a vytvořit tak u nich deaktivaci pro další rozvoj. Děti mohou pracovat bez zájmu, povrchně a bez jakéhokoli cíle, či snahy dosáhnout dalšího úspěchu. Příklad: Jistý profesor matematiky se rád předváděl u tabule, jak dokáže v rychlosti vypočítat příklad. Pokud se ho odvážil někdo na něco zeptat, čemu nerozuměl, nazval ho neschopným a nevzdělatelným a poradil mu, ať nehledá další směr ve vzdělání, nýbrž v manuální práci. Na naší škole používáme k přesvědčení o srozumitelnosti dotazníky pro žáky, kde mají za úkol hodnotit učitele, srozumitelnost jeho výkladu, pestrost výuky, individuální přístup apod. Učitel si tak zpětnou vazbou ověřuje, zda je výuka pro žáky efektivní a přispívá k jejich dalšímu pozitivnímu rozvoji.

Dalším tématem je autorita učitele a kázeň žáků. Kde je velice důležitým faktorem jaký výchovný styl učitel užívá, zda autobiografický, kdy žáky diskriminuje a nedává jim prostor pro vyjádření, či liberální styl, kde nejsou žádná pravidla a žáci tak nemají žádný respekt, nebo ten správný styl- demokratický, kdy jsou si všichni rovni, mají právo na dotazy, mají jasně daná pravidla, vzájemně se respektují a vytváří si tak pozitivní prostředí pro další vzdělání a osobností vývoj.

V knize je popsáno vymezení kázně podle Bendla, který ji vymezil podle rozdílných pohledů (fyziologický, biologický, filozofický, genetický, psychologický a sociologický). Někteří učitelé se domnívají, že přetěžování, či vyšší zátěž vyvolá u dětí strach a obavu, která je vyburcuje k větší snaze, dosáhnout stanoveného cíle, a tím bude sílit jejich osobní pozice, mají pravdu, ale učitelé přece neučí žáky proto, aby si na nich zvyšovali své ego. Učitelé jsou pro žáky jejich vzorem. Nekázeň žáků může mít různé příčiny. Například klima třídy. Jiné je před zkouškou, či nějakým testem, nebo když jsou mezi žáky roztržky, hádky, atd. Proto si myslím, že další důležitou součástí pro pozitivní klima třídy, kde je důležité vytvořit ve třídě dobrý kolektiv, který se vzájemně respektuje a zná. Já, se snažím pracovat s třídním kolektivem v hodinách komunikačních dovedností, což je předmět, jehož náplní je právě budování pozitivního klimatu ve třídě.

RESUMÉ

Diplomová práce měla tyto dva hlavní cíle: provést výzkum třídního klimatu na běžné základní škole (navíc pozorovat jeho vývoj) a posoudit, zda může klima školní třídy ovlivňovat žák s rizikovým chováním.

V teoretické části své práce jsem se zaměřila na klima školy. Toto prostředí vytvářejí všechny subjekty zapojené do činnosti a organizace školy, rovněž i rodiče žáků. Cílem školního klimatu je spokojenost a produktivita. Zdůraznila jsem nezastupitelnost komunikace mezi jednotlivými subjekty.

V praktické části své práce se zaměřuji na cíle a metody výzkumu. Zvolila jsem metodu dotazník. Výzkum jsem prováděla ve dvou paralelních 4. třídách. Dotazník byl zaměřen na spokojenost ve třídě, konflikty mezi žáky, soutěživost, obtížnost učení, soudržnost třídy a pořádek ve výuce.

Abych mohla posoudit vývoj třídního klimatu, zvolila jsem opakování dotazníku ve zvolených třídách s desetiměsíčním odstupem. Ukázalo se, že klima třídy ovlivňuje chování žáků. Ve třídě, kde byl výborný kolektiv, změnil třídní klima příchod nového žáka, kterého vnímají jako narušitele. Je to žák s rizikovým chováním, většina spolužáků uvedla, že ostatní pošťuchuje, začíná hádky (rvačky) a zastrašuje a zesměšňuje je. Žáci už nevnímají kolektiv jako výborný, ale spíše jako dobrý.

Daleko horší zjištění bylo ve třídě, kde je žáků s rizikovým chováním několik. V této třídě se žáci necítí vůbec dobře a svůj kolektiv vnímají jako velmi špatný. Žáci popisují třídní klima takto: učivo je obtížné a namáhavé, je těžké mít dobré známky, vzájemně si spolužáci nepomáhají, jsou lakomí, nezdravě soutěživí, nemají svou třídu rádi a raději by byli v jiné třídě. Také si dělají naschvály. Někteří žáci chtějí, aby bylo po jejich a pokud tomu tak není, vyžadují to i násilím, hodně se hádají a nedokáží se vzájemně přizpůsobit. V této třídě je nezbytné třídní klima nějakým způsobem vylepšit.

Výsledky šetření jsou v práci vyhodnoceny graficky. Ve slovním hodnocení zdůrazňuji nutnost práce s třídním kolektivem, k poznání žáků využívat komunikaci, uvědomit si, že pozitivních výsledků lze dosáhnout pouze v dobře nastavené atmosféře třídy a v dobře zvládnutém kolektivu dětí. Protože se třídní klima neustále vyvíjí, měl by učitel tento vývoj sledovat.

V závěru diplomové práce jsem věnovala námětům na činnosti, jak s třídním kolektivem pracovat a čemu je důležité se vyvarovat.

RESUMÉ

Two main goals of this thesis were to conduct a survey of a class climate in a regular elementary school (while observing its development) and to decide whether a pupil showing risk behaviour can influence the climate.

In the theoretical part of my thesis I focus on the school climate. This environment is formed by all the subjects involved in the school activities and organisation and also by pupils' parents. The aim of the school climate is satisfaction and productivity. I emphasize the importance of communication between the subjects.

In the practical part of my thesis I focus on the research goals and methods. The research method chosen is a questionnaire. I conducted the research in two parallel fourth grades. The questionnaire focused on satisfaction in the class, conflicts between the pupils, competitiveness, difficulty of the curriculum, solidarity in the class and order during teaching.

To review the development of the class climate, I asked the two fourth classes to complete the questionnaire one more time after ten months. The results showed that pupils' behaviour does impact the climate of a class. The arrival of a new pupil changed the climate of the class which used to form an excellent group. The new pupil shows risk behaviour and most of his classmates stated that he starts arguments and fights, teases, intimidates and makes fun of others. After ten months the pupils see themselves as a good group, not as an excellent one.

The results in the other class were much worse. In this class there are several pupils who show risk behaviour. The pupils in this class do not feel well and see the group as a very bad one. They say that the curriculum is hard and difficult, it is problematic to maintain good grades, the classmates do not help each other, they are mean, show signs of unhealthy competitiveness, they do not like the class and would rather be in a different one. They also say and do mean things on purpose to each other. Some pupils want things being done their way and if they are done differently, they tend to be violent, they argue a lot, and cannot adapt themselves. The improvement of the class climate in this class is essential.

The results of the survey are shown in graphs. In the written evaluation I emphasize the necessity of working with the class as a group, of using communication while getting to know the pupils, of realizing that positive outcomes can be reached only in a good atmosphere and in a well-managed group. The class climate is constantly evolving, therefore the teacher should observe its development.

At the end of the thesis I suggest activities for working with the group and specify the possible errors that should be avoided.

SEZNAM LITERATURY

AMBROŽOVÁ, Petra, *Třídní klima, Třídní učitel a vedení třídy*. Praha: Život bez závislostí, 2018/ 4

AUGER, Marie-Thérèse. *Učitel a problémový žák: strategie pro řešení problémů s kázní a učením*. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-907-0.

BENDL, Stanislav. *Školní kázeň: metody a strategie*. Praha: ISV, 2001. Pedagogika (ISV). ISBN 80-85866-80-3.

BRAUN, Richard, Dana MARKOVÁ a Jana NOVÁČKOVÁ. *Praktikum školní psychologie*. Praha: Portál, 2014. ISBN isnb978-80-262-0176-2.

ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4.

HOLEČEK, Václav. *Aplikovaná psychologie pro učitele*. 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2001. ISBN 80-7082-809-9

HOLEČEK, Václav. *Psychologie v učitelské praxi*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3704-1.

LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-980-9.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN isnb80-7367-047x.

SZACHTOVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly z pedagogické psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2000. ISBN 80-7082-637-1.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

PŘEHLED TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ

Kdo je kdo v naší třídě? IV. A

jméno	1	2.	3.	4.	5	6.	7.	8.	9.	10	11	12	13	1.- 0	2.- 1	3.- 6	4.- 4	5.- 8
Matyáš	3	1	3	1	4	3		5	1			2				1		
Valerie	8	3		4	1		9				7		6			1		
Martin K.			10	1		14	1	7	1			12						1
Honza	2	1		4	1	2	1		2		2				1			
Damián	6	5		4			10		6	1	4		5			1		
Lukáš B.			5		8	8		7		12		3						1
Mirka Ch.		1							1	1			2					
Tonda	2	1	4	2	2	7		6	1		1	2						1
Adélka P.	2	1	1	1		1	1		1	1			6				1	
Eva	4	2		2	1		1		2		4		3			1		
Martin H.	4	5		4			3		2		1						1	
Nela	1	2								1			1					1
Bára	2	2		1	2													1
Anežka	6	5			1		3		2	1	2		3			1		
Michael a	2	2		1			1			1	1		4				1	
Dominik	2	1					2		1	2			1				1	
Vojta	2		1	1		4		1	4		1	1	1					1
Matěj	1	1				1												
Adélka K.		2	1	4	2		2		2		4		4					1
Nikola	1	1		1												1		
Adam			1		1	2		3										
Milan	1			1					1									1
Lukáš Š.	3	1	4		1			2	1		1	2						

Kdo je kdo v naší třídě? IV. B.

jméno	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	1.- 9	2.- 9	3.- 2	4.- 0	5.- 0
Petr		2					1		2	1			15	1				
Luděk	1	1		1			11		1	2	9		16		1			
Filip		1	3		2	4		2	6			4	15		1			
Petra S.			2					1		3			15	1				
Aneta	3	1		1	1		4		1		2		16		1			
Kristýna	1	1		2							1		15	1				
Eliška	2									1			15	1				
Petra N.		2		1									15					
Ondřej		2	1	2	1	1		1	3		1	1	15		1			
Honza	2	1											15		1			
Natálie L.			2		1					7			15	1				
Jakub										1			15		1			
Marek	1	1	1						1			1	15			1		
Nik	1								1				15	1				
Viktor	1	1		1							1		15					
Sofie	1			1									16	1				
Dominika	2			2	1						2		15		1			
Dominik					1								15					
Vojtěch		4			3		1	1	1				15		1			
Radim		3			1			1					15					
Anna										1			15			1		
Petra N.	1				2								15					
Kamila	1						1						15	1				
Majda	1	1					1	1			1		15		1			
Veronika	1					1							15	1				
Patrik	1						1						15					
Tomáš										1			15					

Kdo je kdo v naší třídě? IV. A- V. A

jméno	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	1.	2.	3.	4.	5.
														0 0	1 3	6 9	4 7	8 1
Matyáš	3 1	1 0	3 0	1 0	4 1	3 0	0	5 1	1 2	0		2 0	2			1		
Valerie	8 9	3 -		4 0	10		9 6		1		7 8		6 9			1 1		
Martin K.	1	1	10 8	1 4		14 7	1 0	7 1 5	1 3			12 1 3						1 1
Honza	2 5	1 2		4 2	1 0	2 0	1 1		2 1		2 0				1 1			
Damián	6 6	5 3		4 3	1		10 1 3		6 6	1	4 11		5 8			1 1		
Lukáš B.	1		5 2		8 1 2	8 1	2	7 0		12 1 4		3 0				1		1
Mírka Ch.	2	1 0	0	1					1 0	1 1			2 5			1		
Tonda	2 0	1 1	4 11	2 0	2 0	7 13		6 1	1 0		1 0	2 10						1
Adélka P.	2 1	1 0	1 0	1 1	0	1 0	1 0	0	1 0	1 1			6 2				1 1	
Eva	4 6	2 5		2 3	1 1		1 5		2 1		4 4		3 2			1 1		
Martin H.	4 3	5 2		4 1			3 0		2 2		1 0		2			1	1	
Nela	1 2	2 3		2	2		1		2	1 0			1 0				1	1
Bára	2 5	2 7		1 3	2 3				4		1						1	1
Anežka	6 2	5 0			1 0		3 1		2 0	1 0	2 0		3 0		1	1		
Michael a	2 2	2 2		1 0	3		1 1		2	1 0	1 0		4 0			1	1	
Domini k	2 1	1 0			1		2 0		1 0	2 0			1 1				1 1	
Vojta	2 3	2	1 2	1 1	1	4 3		1 1	4 1		1 1	1	1		1			1
Matěj	1	1				1												
Adélka K.	1	2 0	1 1	4 1	2 0		2 3		2 0	2	4 0		4 9				1	1
Nikola	1 2	1 3		1 1	1				2	1						1 1		
Adam	1		1 1		1 0	2 0		3 1									1	
Milan	1 0			1 0		1			1 0	2						1		1
Lukáš Š.	3 0	1 0	4 1	1	1 1			2 0	1 5	1	1 1	2					1	

Kdo je kdo v V. A:

Valerie a Damián jsou kamarádští, přátelští, myslí jim to a mají dobré nápady.

Martin a Tonda nejvíce poštuchojí ostatní, začínají hádky, zesměšňují spolužáky a ubližují slabším.

U Tondy došlo od minulého výzkumu k velkému zhoršení v oblasti poštučování a začínání hádek (rvaček), naopak u Martina došlo ke zhoršení v oblasti zastrašování a zesměšňování.

Lukáš je terčem různých vtipů a legrace, ostatními spolužáky je přehlížen.

jméno	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	1-9	2-9	3-2	4-0	5-0
Petr	5	2		2	2		1	2	5	1			15	1	1			
Luděk	1	1		1			11		1	3	2	9	16		1			
Filip	4	3	3	2	1	4	2	2	6			4	22		1	1		
Petra S.	3	2		4	3	2	2	1	10				15					
Aneta	1		2	3			1	1	2	3			15	1				
Kristýna	3	1		1	1		4		1	2	2	4	16		1			
Eliška	5	4		5	1		4		1	2			21	1				
Petra N.	1	1		2			1	3			1		15	1				
Ondřej	3	2	1	2	1	1	1	1	3	3		1	15		1			
Honza	3	3		4	2							1	20	1				
Natálie L.	2	1		2			1		2				15		1			
Jakub	2	2	2	2	1	1	1		2	7			19	1				
Marek	1			2			1		2	1			15		1	1		
Nik	1	1	1	2			1		1	2		1	15					
Viktor	1			6			1		1	6			19	1			1	
Sofie	4	1		1	1		1		2		1	1	15					
Domínika	1	1		2			3		3			3	19	1	1			
Domínik	4	4		2	2		2		3				20					
Vojtěch	2	1		2	1		1		2				15					
Radim	1	2		2	1		1	1	2				19	1				
Anna	2	3		4	4		1	1	2	1	2		15			1	1	
Petra N.	1	4		2	1		1	1	2				19					
Kamila	1			2			1	1	2				20	1				
Majda	1	1		2			1	8	1	3		1	15		1	1		
Veronika	3	2		2		1	1		2				20					
Patrik	1			2			1	1	2				15					
Tomáš	1			2			1		2	1			19				1	
Jirka	3			2			1		6	3			15				1	
Jirka	1		13	2	1	10	1	8	6			11	19		1			

Kdo je kdo v naší třídě? IV. B- V. B

V oblasti vnímání třídního klima došlo ke zlepšení, většina žáků vnímá třídu jako průměrný kolektiv.

Kdo je kdo v V. B:

Luděk má dobré nápady a více než polovina by ho chtěla za předsedu třídy.

Filip je odvážný a nebojí se.

Majda má dobré nápady.

Narušitelem třídního kolektivu se stal Jirka, který nejvíce poštuchuje ostatní, začíná hádky, zastrašuje a zesměšňuje spolužáky a ubližuje slabším.

Natálka je ostatními spolužáky přehlížena.

V oblasti vnímání třídního klima došlo k mírnému zhoršení, většina žáků vnímá třídu jako **celkem dobrý kolektiv**.

Kdo je kdo v naší třídě?

Vyhodnocení dotazníku: březen 2018

Třída: IV. A

- 1) Kdo je přátelský a kamarádský? Valerie 8, Anežka 6
- 2) S kým je největší legrace? Damián 5, Martin H. 5, Anežka 5
- 3) **Kdo nejvíc pošťuchuje ostatní? Martin K. 10**
- 4) Kdo se zastává slabších? Valerie 4, Honza 4, Adélka K. 4, Damián 4
- 5) **Kdo se stává terčem různých vtipů a legrace? Lukáš B. 8**
- 6) **Kdo nejvíc začíná hádky (rvačky)? Martin K. 14, Lukáš B. 8**
- 7) Komu to myslí a má dobré nápady? Damián 10, Valerie 9
- 8) **Kdo zastrašuje nebo zesměšňuje spolužáky? Martin K. 7, Lukáš B. 7, Tonda 6**
- 9) Kdo je odvážný a nebojí se? Damián 6, Vojta 4
- 10) **Kdo je ostatními přehlížen? Lukáš B. 12**
- 11) Koho bys chtěl za předsedu třídy? Valerie 7, Adélka P. 6
- 12) **Kdo ubližuje slabším? Martin K. 12**
- 13) Koho mají rádi učitelé? Valerie 6, Adélka P. 6

V poslední otázce zakroužkováním čísla varianty dokonči větu:

„Naše třída je....“

- 1) výborný kolektiv- 0
- 2) celkem dobrý kolektiv- 1
- 3) průměrný kolektiv- 6
- 4) špatný kolektiv- 4
- 5) **velmi špatný kolektiv- 8**

Kdo je kdo v naší třídě?

Vyhodnocení dotazníku: březen 2018

Třída: **IV. B**

1. Kdo je přátelský a kamarádský? Aneta 3
2. S kým je největší legrace? Vojtěch 4
3. Kdo nejvíc pošťuchuje ostatní? Filip 3
4. Kdo se zastává slabších? Kristýna 2, Ondřej 2, Dominika 2
5. Kdo se stává terčem různých vtipů a legrace? Vojtěch 3
6. Kdo nejvíc začíná hádky (rvačky)? Filip 4
7. Komu to myslí a má dobré nápady? **Luděk 11**
8. Kdo zastrašuje nebo zesměšňuje spolužáky? Filip 2
9. Kdo je odvážný a nebojí se? Filip 6
10. Kdo je ostatními přehlížen? **Natálie L. 7**
11. Koho bys chtěl za předsedu třídy? **Luděk 9**
12. Kdo ubližuje slabším? Filip 4
13. Koho mají rádi učitelé? **Luděk 16, Aneta 16, Sofie 16, ostatní 15**

V poslední otázce zakroužkováním čísla varianty dokonči větu:

„Naše třída je....“

1. **výborný kolektiv- 9**
2. **celkem dobrý kolektiv- 9**
3. průměrný kolektiv- 2
4. špatný kolektiv- 0
5. velmi špatný kolektiv- 0

Kdo je kdo v naší třídě?

Vyhodnocení dotazníku: prosinec 2018

Třída: **V. A**

- 1) Kdo je přátelský a kamarádský? Valerie 9, Damián 6, Eva 6
- 2) S kým je největší legrace? Bára 7, Eva 5
- 3) **Kdo nejvíc pošťuchuje ostatní? Tonda 11, Martin K. 8**
- 4) Kdo se zastává slabších? Martin K. 4
- 5) **Kdo se stává terčem různých vtipů a legrace? Lukáš B. 12**
- 6) **Kdo nejvíc začíná hádky (rvačky)? Tonda 13, Martin K. 7**
- 7) Komu to myslí a má dobré nápady? Damián 13, Valerie 6
- 8) **Kdo zastrašuje nebo zesměšňuje spolužáky? Martin K. 15**
- 9) Kdo je odvážný a nebojí se? Damián 6
- 10) **Kdo je ostatními přehlížen? Lukáš B. 14**
- 11) Koho bys chtěl za předsedu třídy? Damián 11, Valerie 8
- 12) **Kdo ubližuje slabším? Martin K. 13, Tonda 10**
- 13) Koho mají rádi učitelé? Valerie 9, Adélka K. 9, Damián 8

V poslední otázce zakroužkováním čísla varianty dokonči větu:

„Naše třída je....“

- 1) výborný kolektiv- 0
- 2) celkem dobrý kolektiv- 3
- 3) průměrný kolektiv- 9**
- 4) špatný kolektiv- 7
- 5) velmi špatný kolektiv- 1

Kdo je kdo v naší třídě?

Vyhodnocení dotazníku: prosinec 2018

Třída: **V. B**

- 1) Kdo je přátelský a kamarádský? Aneta 5, Petr 5
- 2) S kým je největší legrace? Petr 4, Aneta 4, Sofie 4. Radim 4
- 3) **Kdo nejvíc posťuchuje ostatní? Jirka 13**, Filip 5
- 4) Kdo se zastává slabších? Nik 6, Aneta 5
- 5) Kdo se stává terčem různých vtípů a legrace? Vojtěch 4, Radim 4
- 6) **Kdo nejvíc začíná hádky (rvačky)? Jirka 10**
- 7) **Komu to myslí a má dobré nápady? Luděk 12, Majda 8**
- 8) **Kdo zastrašuje nebo zesměšňuje spolužáky? Jirka 8**
- 9) Kdo je odvážný a nebojí se? **Filip 10**
- 10) Kdo je ostatními přehlížen? **Natálie L. 9**
- 11) **Koho bys chtěl za předsedu třídy? Luděk 15**
- 12) **Kdo ubližuje slabším? Jirka 11**
- 13) **Koho mají rádi učitelé? Luděk 22, Aneta 21, všechny**

V poslední otázce zakroužkováním čísla varianty dokonči větu:

„Naše třída je....“

- 1) **výborný kolektiv- 8**
- 2) **celkem dobrý kolektiv- 14**
- 3) průměrný kolektiv- 1
- 4) špatný kolektiv- 0
- 5) velmi špatný kolektiv- 0

PŘÍLOHY

Příloha číslo 1

Dotazník: Kdo je kdo v naší třídě?

Jméno:.....

Třída:.....

1. Kdo je přátelský a kamarádský?.....
2. S kým je největší legrace? .....
3. Kdo nejvíc pošťuchuje ostatní?.....
4. Kdo se zastává slabších?.....
5. Kdo se stává terčem různých vtipů a legrace?.....
6. Kdo nejvíc začíná hádky (rvačky)?.....
7. Komu to myslí a má dobré nápady?.....
8. Kdo zastrašuje nebo zesměšňuje spolužáky?.....
9. Kdo je odvážný a nebojí se?.....
10. Kdo je ostatními přehlížen?.....
11. Koho bys chtěl za předsedu třídy?.....
12. Kdo ubližuje slabším?.....
13. Koho mají rádi učitelé?.....

V poslední otázce zakroužkováním čísla varianty dokonči větu:

„Naše třída je....“

1. výborný kolektiv
2. celkem dobrý kolektiv
3. průměrný kolektiv
4. špatný kolektiv
5. velmi špatný kolektiv

Příloha číslo 2

Dotazník: Naše třída

Instrukce: Dotazník není žádná zkouška, nejsou zde nějaké dobré nebo špatné odpovědi. Máte napsat, jaká je teď vaše třída, vaši spolužáci. Každou větu v dotazníku si nejprve pořádně přečtete. Na jednotlivé otázky budete odpovídat čísla (jakoby známkami) od 1 do 5 s tím, že známka 1 vyjadřuje váš naprostý souhlas a naopak známka 5 znamená váš nesouhlas:

S O U H L A S		NĚCO "MEZI"	N E S O U H L A S	
nejvíce výstižně	dosti výstižně	těžko rozhodnout	málo výstižně	nejméně výstižně
1	2	3	4	5

Svou odpověď ve formě čísla 1 až 5 napište nad tečky vždy na začátek věty. Pokuste se, nepoužívat příliš často neutrální odpověď 3 (něco "mezi"). Když se spletete, nebo si odpověď rozmyslíte a chcete ji změnit, přeškrtněte číslo, které chcete opravit, a napište to, co platí.

Nic nepřeskakujte, odpovězte na každou otázku. Za vyplnění dotazníku děkujeme.

Jméno: ..... Třída: ..... Datum: .....

1. .... V naší třídě baví všechny děti práce ve škole
2. .... V naší třídě se děti mezi sebou často perou
3. .... V naší třídě děti mezi sebou často soutěží, aby se dozvěděly, kdo je nejlepší
4. .... V naší třídě je učení většinou velmi těžké, máme moc práce
5. .... V naší třídě je každý mým kamarádem
6. .... Při výkladu učitele jsou děti v naší třídě téměř stále potichu
7. .... Všichni žáci se ve třídě cítí dobře
8. .... Některé děti v naší třídě jsou lakomé a nepomáhají druhým
9. .... Mnoho dětí z naší třídy si přeje, aby jejich práce byla lepší než práce spolužáků
10. .... Jen málo dětí z naší třídy dokáže udělat školní práci bez cizí pomoci
11. .... Žáci v naší třídě se navzájem dobře znají a dost mezi sebou kamarádí
12. .... Žáci v naší třídě se snaží, aby za nimi bylo po hodině vidět kus práce
13. .... Děti z naší třídy mají svou třídu rády, nechtěly by být v jiné
14. .... Určité děti z naší třídy dělají spolužákům naschvály, někteří se jich i bojí
15. .... Některým dětem v naší třídě je velmi nepříjemné, když nemají tak dobré výsledky jako druzí
16. .... V naší třídě umí dobře pracovat jen bystré děti
17. .... Všechny děti z naší třídy jsou mí důvěrní přátelé
18. .... Při vyučování bývají všichni žáci plně zapojeni, nikdo se nemůže flinkat
19. .... Všem dětem se v naší třídě velmi líbí
20. .... Určité děti z naší třídy vždycky chtějí, aby bylo po jejich, vyžadují to i násilím, a tak se jim ostatní děti musí přizpůsobit
21. .... Některé děti z naší třídy se vždycky snaží udělat svou práci líp než ostatní
22. .... Práce ve škole je pro všechny žáky velmi namáhavá a často málo zajímavá
23. .... Všechny děti v naší třídě se mezi sebou dobře snášejí

24. .... Učitelé při vyučování oznamují vždy "pravidla hry" a žáci z naší třídy se je snaží vždy dodržovat, většina dětí ochotně spolupracuje s učitelem
25. .... V naší třídě bývá často legrace
26. .... Děti z naší třídy se mezi sebou hodně hádají
27. .... Několik dětí z naší třídy chce být pořad nejlepší
28. .... Většina dětí z naší třídy nedokáže mít dobré známky, učivo je příliš náročné
29. .... Děti z naší třídy se mají mezi sebou rády jako přátelé
30. .... Většina naší třídy dává při vyučování dobrý pozor

Normy dotazníku: Naše třída

Hledisko	Číslo otázky	Nižší hodn.	Normy	Průměr
Spokojenost ve třídě	1, 7, 13, 19, 25	lépe	2,3 - 3,2	2,75
Konflikty mezi žáky	2, 8, 14, 20, 26	hůře	3,4 - 4,8	4,1
Soutěživost ve třídě	3, 9, 15, 21, 27	hůře	2,2 - 3,7 !	3,0
Obtížnost učení	4, 10, 16, 22, 28	hůře	2,9 - 3,3	3,1
Soudržnost třídy	5, 11, 17, 23, 29	lépe	1,8 - 3,3 !	2,55
Pořádek při výuce	6, 12, 18, 24, 30	lépe	2,8 - 4,0	3,4

